MEANDER

#1

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

jaargang 22 | jan.-feb.-mrt. 2024

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

4 Landschapspark biedt toekomst
6 Natuurpunt en het Landschapspark
8 Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*, 2023
9 In het spoor van de loonwerker
10 Waterkwaliteit en visbestand in de Boven-Schelde
12 Een akker, die niet behoorlijk gewied is, strekt den Vlaamschen landbouwer tot schande
14 Heringericht overstromingsgebied in Kruisem
15 Een (t)huis voor dieren
17 Wolf in de Vlaamse Ardennen
18 Langpootmuggen
21 Huismus, de vogel van het jaar
23 Water is drager, water moet trager!
25 Wij doen mee met de Week van het Water !
26 Bomen en struiken in zomerkleed
27 Kalender
37 Eerste 'uilendag' in Kluisbergen
39 Bijzondere vogelwaarnemingen
40 Eurobirdwatch
42 Vlaamse Ardennendag 2024
44 Mediawatcher
48 Lentemaaltijd 2024
48 De Vlaamse Ardennen doorgrond

Natuurinbreuken? Inspectieregio West (provincie West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen)
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be • Telefonisch bereikbaar tijdens de kantooruren op **050 247 770**
Problemen of klachten tijdens het weekend: bel de politie!

natuurpunt

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360
RPR Gent, afdeling Oudenaarde
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be

LIDMAATSCHAP
Je wordt lid door 38 euro te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

CONTACTPERSONEN
Dirk Criel 0475 45 05 34

WEBSITES
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be
www.facebook.com/np.vaplus
issuu.com/vlaamseardennenplus

AFDELINGEN
- **Kruisem**
  Eddy Van Den Abeele 0474 62 20 52
  ed.vandenabeele@skynet.be
- **Tussen Leie en Schelde**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@natuurpunt.be
- **Oudenaarde plus**
  Paul Cardon 0474 39 02 77
  cardon.paul@gmail.com
- **Ronse**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Sint-Lievens-Houtem**
  Erwin Declercq 09 282 06 70
  erwin.declercq@hubkaho.be
- **Vlaamse Ardennen**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Zwalmvallei**
  Jan François 09 361 03 00
  jan.francois@telenet.be

KERNEN
- **Rondom Burreken**
  Marie-Anne De Geest 0474 56 05 04
  marie-anne.de.geest@hotmail.be
- **Werkgroep Bos t'Ename**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be

WERKGROEPEN
- **Paddenstoelen**
  Eddy Saveyn 0477 03 20 75
  eddy.saveyn@gmail.com
- **Planten**
  Henk Coudenys
  coudenys.henk@belgacom.net
- **Vogels**
  Dimitri Van de Populiere 0473 52 13 44
  dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- **Zoogdieren**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be

RESERVATEN MET PROJECTNUMMER
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- **Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699**
- **Bois Joly 6625**
  Patrick Alexander 0495 45 37 77
  p.alexander@telenet.be
- **Bos t'Ename-Volkegembos 6121**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be
- **Bovenlopen Zwalm 6142**
  Heidi Demolder 055 42 16 45
  heidi.dm@telenet.be
- **Burreken 6602**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be
- **Faunahuis Burreken F-04031**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be
- **Feelbos-Kalkoven 6185**
  Lucien Vanden Daele 055 38 70 54
- **Grootmeers 6650**
  Tine Dhollander 0495 88 13 40
  tine@gwapo.be
- **Heurnemeersen 6063**
  Gerard Mornie
  gerard.mornie@pandora.be
- **Kordaelbos 6605**
  Lieven Kinds 09 383 71 39
  lieven.kinds@telenet.be
- **Langemeersen 6076**
  Alexander Van Braeckel
  0473 85 45 62
  alexander.tine@telenet.be
- **Leiemeersen Astene & Bachte 6109**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@ugent.be
- **Maarkebeekvallei 6670**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Middenloop Zwalm 6160**
  Chris Nuyens
  chris_nuyens@telenet.be
- **Munkbosbeekvallei 6151**
  Laurent Flostroy 0498 67 71 09
  laurent.flostroy@pandora.be
- **Nukerkebos-Bosheide 6641**
  Simon Feys 0486 73 06 19
  simonfeys@yahoo.com
- **Paddenbroek 9401**
  Thijs Lietaer 0473 58 17 14
  thijs.lietaer@telenet.be
- **Parkbos-Uilenbroek 6136**
  Dominiek Decleyre
  dominiek.decleyre@gmail.com
- **Perlinkvallei 6204**
  Vincent Decroock 0498 10 95 39
  vincent.decroock@proximus.be
- **Pyreneeën-Tombele 6667**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Rooigembeekvallei 6669**
  Joris Van Garsse 0498 14 54 03
  joris.van.garsse@telenet.be
- **Vuilbroek 6126**
  Axel Heyerick 0479 29 94 73
  axel.heyerick@gmail.com
- **Wijmier 6141**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Vallei van de Zeverenbeek 6082**
  Rik Desmet 0497 87 56 14
  desmet.rik1@gmail.com

De Boembekemolen is het bezoekerscentrum van Natuurpunt in de Vlaamse Ardennen
Veerle Van Der Kelen
Coördinator bezoekerscentrum
Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
Boembeke 18 | 9660 Brakel
0487 32 52 06

MEANDER

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.

Redactie
redactiemeander@
natuurpuntvlaamseardennenplus.be
- Johan Cosijn 055 30 98 10
- Norbert Desmet 0494 65 33 91
- Rik Desmet 0497 87 56 14
- Ellis De Vuyst 0479 433 711

Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055 38 78 83
filip.keirse@telenet.be

Cover Kramsvogel, © Marc Espeel

Lay-out SomethingEllis.be

Oplage 4095 ex.

Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van €13 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Eddy Van Den Abeele.

FSC www.fsc.org
MIX
Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer
FSC® C014767

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Er is een kindeke geboren

Zopas werd het '*Landschapspark Vlaamse Ardennen*' boven de doopvont gehouden. Het kind is nog maar geboren en meteen wordt het vaderschap geclaimd door vreemde mannen die de moeder tijdens haar zwangerschap niet of nauwelijks heeft gezien. Het kind wordt begeerd omdat het mooi en genderneutraal is. Dat merk je aan de lovende woorden en aanhoudende kopstreeltjes. De donoren – zij die de zaadjes hebben geplant en het ultieme kiemplantje hebben 'gesoigneerd' – dreigen echter verweesd achter te blijven. Nietszeggend en tegelijk niets te zeggen hebbend, zien ze hoe het – zonder ruggespraak – ter adoptie wordt afgegeven. Ze vrezen – terecht of onterecht – dat het kind een onzekere toekomst tegemoet gaat en niet ten volle tot ontwikkeling komt.

Voorgaande vergelijking geeft uiting aan onze bezorgdheid omtrent het verdere verloop van het landschapspark dat omringd wordt door mensen die allerlei rechten opeisen nog voor het kind het kraambed verlaten heeft. Hun drijfveren zijn duidelijk, maar blijven vooreerst onuitgesproken. De zitjes vooraan in de bus zijn gereserveerd en de bestuurderszetel wordt alvast geclaimd. De ouders merken hoe het ouderschap hen ontglipt. De invulling en organisatie van het landschapsparkbureau is een eerste twistappel en doet nu al vragen rijzen omtrent de toekomst. Vooral omdat diegenen die onvermoeibaar en bezorgd het hele planproces hebben voorbereid en doorlopen, worden voorbijgestoken en daardoor in de vergetelheid geraken, of in het beste geval op het achterplan belanden. Het voedt hun angst dat het kind wordt opgevoed door klaplopers.

Natuurpunt heeft nooit hoge eisen gesteld en was al blij met een quasi probleemloze zwangerschap en vlekkeloze geboorte. Met haar deelname aan het landschapspark streeft onze organisatie naar de uitbouw van een evenwichtig en door overleg gestuurde werkstructuur. Een platform dat ons en anderen de mogelijkheid biedt om op lange(re) termijn naar gezamenlijke waarden te zoeken en met eensgezinde partners naar een nieuw elan voor de Vlaamse Ardennen te streven. De streek moet immers een gezicht krijgen en een eigen karakter ontwikkelen. Daarvoor is een samenwerking tussen de actoren, die binnen de streek actief zijn, onontbeerlijk. Dat vereist een onafhankelijke organisatie, wars van enig eigen of politiek belang.

Elders in dit nummer komen we op het landschapspark nog meermaals terug. We zouden bijna vergeten dat ondertussen nog tal van andere planprocessen en beleidsinitiatieven lopende zijn die ons allen aanbelangen en waarin *Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus* een sturende rol probeert te spelen. Daarbij houden we vast aan het principe van overleg en luisterbereidheid. Tegelijk zoeken we naar de grootste gemene deler om aan al deze initiatieven en processen kansen te bieden. Niet elke betrokkene vertrekt vanuit dezelfde gedachte en dikwijls is het voor ons op eieren lopen om het overleg gaande te houden. Zo hebben we ook positie gekozen in de planvorming voor het GRUP '*Rond Ronse*' waaraan zowel vanuit de regionale als vanuit de lokale afdeling Ronse een bijdrage werd geleverd. Voor sommigen is de uitkomst misschien ongepast terwijl anderen vooral kansen zien zoals de mogelijkheid om in één arbeidsgang honderden hectaren extra bos in de regio tot ontwikkeling te brengen. Maar als zo vaak: "*the proof of the pudding is in the eating*". We moeten steeds waakzaam blijven tot alles daadwerkelijk is gerealiseerd. Het zou immers niet de eerste keer zijn dat planprocessen na verloop van tijd dusdanig worden bijgestuurd dat van de integrale aanpak, waarvoor wij meestal staan en soms jarenlang gevochten hebben, niets of amper iets overblijft.

Ondanks de oproep tot alertheid moeten we hoopvol blijven. Elk initiatief is een stap vooruit en verdient onze inbreng. Allicht niet de grote stap die we zelf voor ogen hadden, maar alsnog een weg vooruit.

Dirk Criel

Landschapspark biedt toekomst voor de Vlaamse Ardennen

De Vlaamse Ardennen is als regio inmiddels een begrip geworden vooral door de inzet van diverse streekorganisaties en -verenigingen, waaronder ook Natuurpunt. De Vlaamse Ardennen kreeg op vrijdag 24 november 2023 het label 'Landschapspark' uit de handen van minister Matthias Diependaele - zelf een streekbewoner. Meer dan 100 mensen, allemaal nauw betrokken bij de opmaak van de toekomstvisie voor het Landschapspark, kwamen in Ronse bijeen om de erkenning van hun Landschapspark te vieren.

Landschapspark?

In landschapsparken engageren verschillende beleidsniveaus, lokale organisaties, bewoners en ondernemers zich om samen werk te maken van een versterkte streekidentiteit en landschapskwaliteit. Aan die erkenning hangt een structurele financiering vast die de duurzame, kwaliteitsvolle ontwikkeling van die gebieden ondersteunt.

Slechts vijf van de dertien kandidaat-landschapsparken haalden de felbegeerde erkenning binnen. De kandidatuur '*Landschapspark Vlaamse Ardennen*' haalde daarbij de beste cijfers. De jury was onder de indruk van de ambitieuze toekomstvisie voor de Vlaamse Ardennen: het landschapspark gaat voor niet minder dan het aanpakken van de systeemcrisis die aan de basis ligt van heel wat streekeigen uitdagingen zoals wateroverlast, waterkwaliteit, toeristische uitbouw, landschapsherstel en verweving van landbouw en natuur. Daarnaast wordt ook ingezet op een verhoogde milieukwaliteit en een opwaardering van erfgoed in al zijn aspecten. Alle doelstellingen worden opgehangen aan drie verhaallijnen: het herstel van het bronnenlandschap, de verweving tussen natuur en landbouw en levendige dorpen.

Ligging van de vijf erkende landschapsparken - Zwinstreek, Vlaamse Ardennen, Maasvallei, Hart van Haspengouw en Grenzeloos Bocageland - en de vier erkende nationale parken - Scheldevallei, Brabantse Wouden, Hoge Kempen en Bosland.

Strategische doelstellingen

Om het landschapssysteem van de Vlaamse Ardennen te versterken, wordt ingezet op drie strategische doelstellingen en één transversale doelstelling. De eerste doelstelling '*Iedereen soigneur van de Vlaamse Ardennen*' dwarst de meer omlijnde doelstellingen '*Herbronnen*', '*Verweven*' en '*Opleven*'.

Onder elk van de drie strategische doelstellingen zitten drie operationele doelstellingen vervat waaraan prioritaire hefboomacties gekoppeld zijn. De eerste twee operationele doelstellingen - Herbronnen en Verweven - zijn systemische doelstellingen. Deze doelstellingen pakken de uitdagingen bij de wortels aan. Ze werken rechtstreeks in op het landschapssysteem.

Binnen de derde operationele doelstelling - Opleven - wordt de focus gelegd op de vele pittoreske dorpen, landschapsbeleving en de basiskwaliteit van het landschap. Deze doelstelling beoogt de versterking van het typische karakter en de authenticiteit van de Vlaamse Ardennen. Hiervoor wordt gefocust op het (natuurlijk, ruimtelijk en landschappelijk) erfgoed en de doelsoorten (fauna en

flora) van de streektyperende landschapsstructuren. De doelstellingen zijn vertaald naar concrete hefboomacties die samen een actieplan vormen. Het eindresultaat zijn tal van individuele, deels elkaar versterkende en ondersteunende acties die hieraan invulling en uitvoering moeten geven.

De drie kernkwaliteiten van het landschapspark met in het midden het raakpunt waarbinnen de verschillende actoren en sectoren uit de regio hun krachten (kunnen) bundelen en waarop het actieplan wordt afgestemd.

Soigneurs van de Vlaamse Ardennen

Aan de erkenning van het '*Landschapspark Vlaamse Ardennen*' ging een uitvoerige voorstudie vooraf die vooreerst resulteerde in een uitgebreid masterplan. Bij de opmaak van deze toekomstvisie werden naast provinciale diensten en gemeenten ook tal van middenveldorganisaties, burgers, ondernemers en andere 'soigneurs' van de Vlaamse Ardennen betrokken. Daarbij speelde ook *Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus vzw* en haar verscheidene geledingen een vooraanstaande rol. Als 'soigneur' kijkt onze organisatie ondertussen al verder en engageert ze zich om samen met andere partners uitvoering te geven aan het ambitieuze actieprogramma en zo de vooropgestelde toekomstvisie realiteit te laten worden!

Gezien de vele uitdagingen waarvoor we in de Vlaamse Ardennen staan, kan een louter sectorale benadering van het probleem geen soelaas bieden. Daarom wordt bewust ingezet op samenwerking met verschillende sectoren, tussen verschillende beleidsniveaus en tussen overheid, middenveld en particulieren; dit om vaak complexe problematieken op te lossen én de kernkwaliteiten van de streek verder te ontwikkelen. Vermits natuur én landschap belangrijke dragers zijn van verschillende streekkwaliteiten, verwachten we dat deze een vooraanstaande plaats krijgen in het streekverhaal en een opwaardering krijgen.

Organisatie

Om aan dit alles inhoud en richting te geven wordt een 'landschapsparkbureau' opgericht. Het dient alle soigneurs samen te brengen en de dialoog tussen hen te faciliteren teneinde gezamenlijk te zoeken naar oplossingen die tegemoet komen aan de belangen en bezorgdheden van de verschillende betrokken actoren/sectoren.

Binnen het landschapsparkbureau zal o.a. een verwevingsmedewerker aangeworven worden om projecten op te zetten die bijdragen aan de belangen van de landbouwsector én de natuursector. Die verweving is een grote uitdaging, maar biedt tegelijkertijd ook kansen. We gaan o.a. inspiratie halen uit en samenwerken met onze zuiderburen, het *Parc Naturel des Pays des Collines*, waar al jarenlang een succesvolle en vruchtbare samenwerking loopt. Nu al worden trajecten en projecten voorbereid om Europese en andere (financiële) middelen naar de Vlaamse Ardennen te trekken om te kunnen werken aan een beter groenblauw netwerk, aan de herbestemming en ontwikkeling van watermolens, het optimaliseren van het fietsnetwerk en dies meer.

De doelstellingen zijn ambitieus en veelzijdig. We gaan voor niet minder dan voor het aanpakken van de systeemcrisis in de Vlaamse Ardennen. Het mag duidelijk zijn: het doel is impact op het terrein, het versterken van de kernkwaliteiten van de streek en het aanpakken van de belangrijke landschapsgerelateerde uitdagingen!

Voor de toekomstvisie en een overzicht van doelstellingen en concrete acties verwijzen we respectievelijk naar het masterplan en het operationeel plan. Beide zijn terug te vinden zijn op de website van het *Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen* (RLVA) onder de link www.rlva.be/landschapspark. Je vindt er tevens een beknopte nota over het geheel.

De drie basisdocumenten van het landschapspark Vlaamse Ardennen: landschapsbiografie, masterplan en operationeel plan.

Dirk Criel en Thijs Haustraete

Natuurpunt en het Landschapspark

Elders in dit nummer wordt het opzet van het landschapspark Vlaamse Ardennen beschreven. Dit stuk geeft een korte toelichting bij de elementen die Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* als medegrondlegger, -trekker en -facilitator naar voor schuift. Het vertrekt vanuit de reeds eerder door ons aangehaalde gedachte en reële behoefte om met andere streekorganisaties en gebiedsgebruikers in de Vlaamse Ardennen een gemeenschappelijk front te vormen en een overlegplatform te hebben waarbinnen vorm kan worden gegeven aan gemeenschappelijke streekbelangen.

Toetsstenen

Natuurbehoud, milieubescherming en landschapsontwikkeling zijn voor *Natuurpunt* de belangrijkste sterkhouders van het landschapspark. Deze staan uiteraard niet op zich, maar vormen wel onze toetssteen voor een toekomstgerichte en duurzame streekontwikkeling. Belangen die (te) weinig of geen rekening houden met het geheel van (potentiële) gebiedsontwikkelingen en die natuur en landschap enkel als decorstukken beschouwen waarmee ze hun ideeën kunnen verwezenlijken, mogen niet worden gevalideerd. Nu al laat de vele aandacht die gegeven wordt aan toerisme en recreatie ons vrezen voor verdienmodellen die de sterkhouders verwaarlozen en uiteindelijk geen meerwaarden voor de streek als geheel genereren. Belangrijke landschapsactoren zoals landbouwers, bosbeheerders, natuurbeschermers en hiermee gerelateerde organisaties dreigen hiervan de dupe te worden, gezien hun inspanningen om de streekeigen aspecten van het Vlaamse Ardennenlandschap te behouden en te herstellen niet of onvoldoende worden gewaardeerd en daardoor dreigen op de achtergrond verzeild te geraken. Dat betekent evenwel niet dat het ene het andere dient uit te sluiten, maar wel dat enkel een doordachte samenwerking nieuwe mogelijkheden en kansen creëert voor toeristische en recreatieve ontwikkelingen die niet alleen natuur en landschap gebruiken, maar ook ondersteunen. Dat het kan, kwam al eerder tot uiting met de uitvoering van de Europese *Leader*-projecten '*Landschapsbeleving*' en '*Beleef mee(r) de Vlaamse Ardennen*' - een samenwerking tussen *Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus* en *Toerisme Vlaamse Ardennen*.

Toeristische accommodatie kan mee richting geven aan het toekomstig landschapsgebruik wat meteen ook middelen aanreikt om het onderhoud en de verdere ontwikkeling van natuur- en landschapselementen en -structuren te ondersteunen. *Natuurpunt* ziet in het landschapspark onder meer een kans om een 'landschapsfonds' uit te bouwen dat mee financiële middelen genereert om projecten op te zetten die zowel het landschapsbeheer als lokale ondernemers en bewoners ten goede komen. In binnen- en buitenland zijn tal van voorbeelden hiervan bekend.

Bezoekerscentrum als uitvalsbasis

Voortbouwend op voorgaande herhalen we het belang van de verdere uitbouw van de '*Boembekemolen*' in Brakel als regionaal bezoekerscentrum voor het geheel van de streek. De centrale ligging binnen de grens van het landschapspark alsook t.o.v. de vele opengestelde natuur- en bosgebieden verantwoordt dit. We zijn er ons van bewust dat zich daarbij ook enkele problemen (kunnen) stellen, waarbij de mobiliteit en de geleiding van bezoekersstromen veruit de meeste aandacht vraagt. De oplossingen die hiervoor worden voorgesteld, bieden tegelijk ook de mogelijkheid om het recreatief landschapsgebruik te heroriënteren en op meerwaardezoekers af te stemmen. Tegelijk bieden verschillende reeds bestaande toegangspoorten aan de rand van het landschapspark kansen om vanuit andere invalshoeken de diversiteit van het landschapspark te verkennen en andere landschapsaspecten te benadrukken.

Onafhankelijk bestuur

Om een en ander mogelijk te maken, moet de structuur die vorm geeft aan het landschapspark – het landschapsparkbureau – geheel onafhankelijk en zelfstandig kunnen functioneren. Dat maakt dat het niet politiek mag worden aangestuurd en dat alle 'soigneurs' – zoals de partners worden genoemd – evenwaardig worden betrokken en zeggenschap krijgen. Dat maakt vooreerst een aparte organisatiestructuur noodzakelijk. Thans eisen reeds meerdere bestaande en bij het masterplan betrokken organisaties het organisatierecht op. Voor *Natuurpunt* is dat evenwel een brug te ver. Zeker wanneer enkel de financiële inbreng bepaalt wie het voor het zeggen krijgt. Onze organisatie wordt in haar standpunt gesteund door andere landschapspartners.

Het bureau moet zich vooral inzetten om kansen en opportuniteiten te detecteren die tot een verwezenlijking van doelstellingen leiden. Ze dient hiervoor ook de noodzakelijke financiële en materiële middelen samen te brengen alsook samenwerkingsverbanden op te zetten tussen belanghebbenden. Ze dient na te gaan waar er win-win's te behalen zijn, en hoe partnerschappen best functioneren. Het gaat er m.a.w. om een sturende en ondersteunende rol te spelen i.p.v. een uitvoerende rol. Dat vraagt om een evenwicht in de beslissingsstructuur en de verdeling van middelen. Niemand mag zich verongelijkt of tekortgekomen voelen.

Doodgeboren of levenslustig kind?

Natuurpunt heeft het afgelopen decennium al vele grootse plannen en ambitieuze voornemens zien passeren. Doorgaans krijgen we daarin een kleine en doorgaans uitvoerende plaats bedeeld, uitgaande van het feit dat we als organisatie geen, of slechts een, beperkte financiële bijdrage (kunnen) leveren. Onze technische kennis en deskundigheid wordt veelal niet gewaardeerd. We hopen dat dit in het landschapspark anders uitdraait en de macht van het geld achterwege blijft, m.a.w. dat het spreek- en beslissingsrecht niet afhankelijk wordt gesteld van de monetaire inbreng. Nu al is duidelijk dat het plan op het lijf geschreven is van de grote actoren die hierin een hoofdrol opeisen. Dit gegeven zal de toekomstige positie en inbreng van *Natuurpunt* mee bepalen.

De bomen in het bos

Door de veelheid aan doelstellingen en de daaruit voortkomende acties zien weinigen nog de bomen door het bos. Dat bleek al tijdens het naleeswerk van het masterplan dat aan de basis lag van de kandidatuur en de daaropvolgende erkenning. Nu de uitvoering zich aanbiedt, zal werk moeten worden gemaakt van prioriteiten binnen het geheel van maatregelen en zonder verlies van enige samenhang. Voor *Natuurpunt* begint dit met de versterking van onze natuurgebieden vooreerst op structureel vlak maar ook aanvullend op andere fronten zoals een toeristisch/recreatieve ontwikkeling van onze toegankelijke reservaten overeenkomstig hun ecologische draagkracht. Daarbij behoort ook de bijzondere en unieke positie die onze infrastructuren innemen binnen het geheel van het landschapspark, waarbij vooreerst wordt gedacht aan het bezoekerscentrum *Vlaams Ardennen - Boembekemolen*, de *Natuurboerderij Bos t'Ename* en het *Faunahuis,* maar evenzeer aan de verschillende natuurrecreatieve en -educatieve aantrekkingspolen binnen of nabij onze reservaten.

Ik hoop dat de vele vrijwilligers die thans van ver of nabij bij de totstandkoming van het landschapspark betrokken waren, verder hun schouders onder het project willen zetten en erover waken dat het de beloofde invulling krijgt. We willen absoluut vermijden dat dit project streekinitiatieven – door verdere verwaarlozing van natuurgerichte en landschapsgebonden maatregelen – ondermijnt. Het landschapspark is een kind dat vele vaders heeft; alleen al daardoor verdient het op gepaste wijze 'gesoigneerd' te worden, zodat het een lang leven beschoren krijgt.

Dirk Criel

CORINSURE
Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur
FSMA 0690.996.524
Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*, 2023

Het is een traditie om van onze excursies een kort verslag op te maken. Deze kan je lezen op www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-vlaamse-ardennen-plus

Maar soms ontbreekt ons de tijd hiervoor. Dit was vorig jaar het geval voor de excursies van vrijdag 9 juni (Oudenaarde, vistrap op de Schelde), woensdag 14 juni (Doornbosbeekvallei, Brakel), zondag 27 augustus (Wijnhuize), zaterdag 2 september (thuishokinventarisatie Nederename), zondag 10 september (Everbeekse bossen, Brakel) en zondag 24 september te Lierde.

Telkens hebben we ons toegespitst op een welbepaalde vierkante kilometer uit het IFBL-raster. Soms wisten we wat ons te wachten stond, omdat het om een gebied ging met een bekende natuurwaarde. Dit was bv het geval bij de excursie van 9 juni langs de Schelde, waar we desondanks werden verrast met de waarneming van de zeldzame naakte lathyrus. Idem voor de Everbeekse bossen op 10 september. Het stuk bronbos dat we bezochten bevat heel wat zeldzame plantensoorten waarvan het bestaan al lange tijd bekend is, onder meer wrangwortel, paarbladig- en verspreidbladig goudveil. Tijdens deze excursie werden we zoals wel vaker gebeurt, geconfronteerd met de paradox die stelt dat landschappelijk mooi wandelgebied meestal gelijk staat aan een verarmde biodiversiteit. Buiten het bos, langs de onverharde wandelwegen heb je prachtige vergezichten, maar is de vegetatie totaal verarmd als gevolg van de moderne landbouwpraktijken waarbij het overmatig gebruik van meststoffen en pesticiden de plantengroei tot een banale eenheidsworst herleidt.

We werden met diezelfde paradox geconfronteerd te Wijnhuize en te Lierde, waar we enkele nauwelijks onderzochte kwartierhokken inventariseerden. In dergelijke gevallen halen we toch elke keer weer voldoening uit het ontdekken van kleine, botanisch waardevolle restantjes. In Wijnhuize was dit een stukje moerassig hooiland met veldlathyrus, moesdistel en gevleugeld hertshooi, in Lierde een weliswaar met pesticiden mishandelde beek waarlangs nog kruisbladwalstro groeit.

Dit contrasteert sterk met de inventarisaties van verstedelijkte gebieden. Aangenaam wandelen is het er niet, het uitzicht is er niet zelden deprimerend, maar we vinden altijd wel hoekjes en kantjes die ons verrassen qua plantengroei.

Dit was onder meer het geval tijdens de inventarisatie te Nederename. Deze gebeurde in het kader van het 'thuishokproject'. We inventariseerden een deel van de vierkante kilometer waarin een van onze gidsen woont (Alexander). De bedoeling hiervan is dat de evolutie van de plantengroei in dit hok in de toekomst zo lang mogelijk in detail wordt opgevolgd. We vonden onder meer donderkruid tussen de straatstenen en een grote populatie van de smalle aster, een verwilderde tuinplant die zich steeds nadrukkelijker integreert in ruigtes.

Andere keren worden we aangenaam verrast door iets wat we niet hadden verwacht en evenmin hadden bedacht. Zo stootten we tijdens de inventarisatie van 14 juni langs de Doornbosbeek op een vrij grote populatie van de bosorchis. In de verslagen van onze andere excursies, kan je nog meer verrassingen terugvinden.

Los van de verrassingen is het resultaat van elke excursie dat we telkens weer een hele reeks soorten weten te vinden die eerder nog niet waren geregistreerd, ongeacht hoeveel soorten er in die vierkante kilometer reeds bekend waren.

In 2024 hebben we opnieuw een gevarieerde en boeiende excursiekalender.

Henk Coudenys,
secretaris Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*

In het spoor van de loonwerker

Mijn persoonlijke definitie van onkruid is 'de verkeerde plant op de verkeerde plek.' Zo bestond het onkruid dat in september de jonge preiplantjes in mijn moestuin dreigde te verstikken vooral uit harig knopkruid, tomaten en paprika's. Van die laatste twee ontkiemden de zaden die in de zelfgemaakte compost zaten massaal, onder impuls van het extreem warme nazomerweer. De lastigste onkruiden komen echter op een andere manier in mijn moestuin terecht. Die moestuin grenst namelijk aan zo'n typische akker waarop jaar na jaar maïs geteeld wordt, afgewisseld met Italiaans raaigras en heel uitzonderlijk eens rogge of aardappelen. Sommige bewerkingen van deze akker worden door de boer uitgevoerd, maar nog vaker gaat het om het lokale loonwerkersbedrijf. Hun tractors, beerkarren, sproeimonsters en oogstmachines rijden van akker naar akker in de zeer ruime omgeving en op die manier verspreiden ze in een snel tempo de wilde planten waarvan zaden, vruchten of ondergrondse diasporen in de modder zitten die aan hun banden blijft kleven.

Haagwinde produceert prachtige witte bloemen aan zijn klimmende stengels. Toen ik klein was, verzamelde ik er de zaden van om ze stiekem in de moestuin van mijn vader te zaaien. Een minder aangename eigenschap van die plant is dat hij zich vooral verspreidt via zijn stevige, vuilwitte wortelstokken. Deze ondergrondse stengels zijn behoorlijk taai. Ze kunnen tot een meter onder de grond in leven blijven en van daaruit hun scheuten naar de oppervlakte sturen. Ze breken gemakkelijk in stukjes en een halve centimeter wortelstok is reeds genoeg om een nieuwe plant te vormen. Vijfentwintig jaar geleden zag je dankzij de loonwerkers in de ene maïsakker na de andere haagwinde opduiken. Zo ook in die naast mijn moestuin. Het duurde dan ook niet lang voordat hun wortelstokken zich een weg onder de haag hadden gebaand. Sindsdien is het een jaarlijks karwij om te verhinderen dat ze de salie overwoekeren en de serre overnemen. En telkens is het met enige pijn in het hart dat ik dit karwij uitvoer. Hun bloemen zijn nog steeds even groot, wit en aantrekkelijk als toen ik klein was.

Minder medelijden heb ik met de recentste pestsoort van dienst: knolcyperus. Het is minder dan tien jaar geleden dat ik deze grasachtige plant voor het eerst in de omgeving als onkruid zag opduiken tussen de aardappelen en de maïs. In de maïsakkers rond mijn huis verscheen knolcyperus in 2015. Eén knolletje was genoeg om zich via wortelstokken en broedknolletjes vlekvormig uit te breiden tot enkele vierkante meters. Eén vlek werd het volgende jaar reeds drie vlekken en nauwelijks vijf jaar later was de bodem onder de maïs reeds volledig bedekt met knolcyperus. Dit is vandaag nog steeds het geval en het zal ook zo blijven, jaar na jaar, tenzij deze akkers voor minstens zeven jaar in permanent grasland worden omgezet. Elk jaar verwijder ik maniakaal deze indringers. De tuinier in mij heeft een heilige schrik van knolcyperus. De bioloog in mij kijkt echter met bewonderende verwondering naar deze plant. Qua adaptatievermogen is het een topper: sproeistoffen, ploegen, eggen, overgroeid worden door een verstikkend gewas zoals maïs, het kan de knolcyperus niet deren. Ongebreideld breidt hij zijn areaal verder uit.

De laatste jaren zijn het verder vooral adventieve grassen die onvrijwillig door de loonwerkers worden verspreid. Met harig vingergras is dit al lang het geval. Het is een lastig grasje om te wieden, want hoe warmer en droger het weer, hoe dieper het wortelt. Daarnaast gaat het om een hele reeks grassen van het geslacht naaldaar: geelrode naaldaar die met zijn rosse kafnaalden kleur geeft aan de nazomerse akkerranden, kransnaaldaar die aan de kleren blijft plakken dankzij de weerhaakjes op zijn kafnaalden, gladde kransnaaldaar en groene naaldaar.

De activiteiten van loonwerkers zijn ook verantwoordelijk voor de snelle verspreiding van de uiterst giftige doornappels in aardappelakkers. Hun stekelige vruchten hebben het formaat van de kleine aardappeltjes die als plantgoed gebruikt worden. Ook zegekruid profiteert van het heen en weer rijden van aardappeloogstmachines om zich in telkens nieuwe akkers te vestigen.

Een nieuw fenomeen is het inzaaien van akkerranden met een mengsel van planten die ofwel nectarrijke bloemen produceren voor de insecten ofwel zaden voor de wintervogels. Hierdoor is er een nieuwe reeks van akkeronkruiden ontstaan zoals phacelia, zonnebloem, 'wilde' cichorei, donker kaasjeskruid en dille. Tezelfdertijd verdwijnen er tal van traditionele akkeronkruiden. Zag je dertig jaar geleden nog steevast windhalm zijn fijne pluimen boven de gerst uitsteken, dan is daar nu geen sprake meer van. Akkermunt zien we ook maar zelden meer en van bolderik en spiegelklokje kunnen we enkel nog dromen.

Henk Coudenys

Waterkwaliteit en visbestand in de Boven-Schelde

De Boven-Schelde, gelegen in de provincies Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, is volledig gekanaliseerd en heeft een oppervlakte van 267,4 ha. De lengte van het kanaal op het grondgebied van het Vlaamse Gewest bedraagt 49,3 km.

In het kanaal bevinden zich drie sluis-stuwcomplexen die het kanaal opsplitsen in vier delen: van Merelbeke tot Asper, van Asper tot Oudenaarde, tussen Oudenaarde en Kerkhove en van Kerkhove tot de grens met Wallonië.

Waterkwaliteit

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed. Ook voor de biologische waterkwaliteit gelden deze klassen. Zowel in 2015 als 2022 was de fysisch-chemische kwaliteit en de biologische kwaliteit 'ontoereikend'.

Voor dit gebied zijn nog heel wat relevante rioleringsprojecten gepland. Uitvoering van deze projecten, evenals reductie van emissies vanuit de landbouw, zal de fysisch-chemische (en bijgevolg ook de biologische) kwaliteit de volgende jaren stapsgewijs verder doen verbeteren. De waterkwaliteit van de Boven-Schelde is uiteraard ook voor een groot deel afhankelijk van wat vanuit Wallonië tot bij ons komt.

Afvissingen

2020: INBO

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) bemonsterde de Boven-Schelde in mei 2020 door middel van elektrovisserij, fuiken of combinatie van de twee. Dat gebeurde onder andere in Wortegem-Petegem (afwatering oude-Schelde-arm) en Oudenaarde (zwaaikom).

Het afvissen vond plaats ongeveer een maand nadat de Schelde vervuild werd door een dijkbreuk in een Franse suikerraffinaderij nabij Cambrai. De bietenpulp die in de Schelde terecht kwam, veroorzaakte een massale zuurstofval tot 0 mg/l in Frankrijk en in Wallonië. In Vlaanderen werd een ecologische ramp vermeden door onder meer het inzetten van beluchters op strategische plaatsen, door het opgepompte vervuild water te zuiveren, door het inbrengen van zuivere zuurstof en het toevoegen van extra water vanuit omringende waterlopen.

Er werden 211 vissen gevangen met daarbij 13 soorten: baars, blankvoorn, blauwbandgrondel, brasem, driedoornige stekelbaars, karper, paling, rietvoorn, snoek, snoekbaars, winde, zeelt en zwartbekgrondel. Meest gevangen soort was de zwartbekgrondel (35%), gevolgd door paling (24%). Van winde werd vooral broed (tussen 1,7 cm en 2,3 cm) gevangen. Qua gewicht domineerde paling (49%), gevolgd door karper (36%).

In vergelijking met een eerdere afvissing in 2014 valt op dat er toen nog geen sprake was van zwartbekgrondel op de Boven-Schelde. Sinds 2016 vangt men zwartbekgrondel op de Boven-Schelde en sindsdien is het aandeel alleen maar toegenomen. In 2014 werden er van 12 soorten 186 vissen gevangen.

2021: ATKB

In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) voerde AquaTerra-KuiperBurger B.V. (ATKB) een visstandonderzoek uit in 2021. Zij troffen 22 soorten aan: paling, baars, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, karper, kleine modderkruiper, kolblei, pos, snoek,

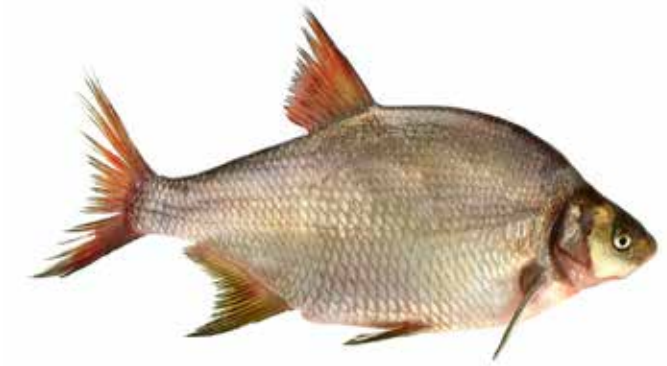

Brasem

snoekbaars, rietvoorn, zeelt, bermpje, kopvoorn, riviergrondel, alver, Europese meerval, winde en de exoten zonnebaars, blauwband- en zwartbekgrondel.

Daarnaast werden ook vier Chinese wolhandkrabben en 76 gevlekte Amerikaanse rivierkreeften waargenomen.

Besluit

De Boven-Schelde wordt gevoed door verschillende stromende beken, wat zorgt voor diversiteit aan habitat binnen het watersysteem. Deze diversiteit zorgt er voor dat zowel plantminnende als stromingminnende soorten de Boven-Schelde kunnen gebruiken als leefgebied.

De meeste vissoorten (14) worden aangetroffen tussen Oudenaarde en Kerkhove, in dit traject monden meer zijbeken uit.

Er zijn in 2021 twee vissoorten voor de eerste keer aangetroffen in de Boven-Schelde sinds het begin van de bemonsteringen, te weten kleine modderkruiper en bermpje. Kleine modderkruiper is een vrij zeldzame soort in de Vlaamse wateren. Opvallend is dat de soort is gevangen tussen Kerkhove en Wallonië. Bermpje werd enkel aangetroffen tussen Oudenaarde en Kerkhove, waarbij de soort waarschijnlijk afkomstig is uit één van de zijbeken.

De omvang van het visbestand in de Boven-Schelde is geschat op 20,9 kg/ha en 470 stuks/ha. Dit bestand is relatief gering van omvang voor een dergelijk kanaal. Al sinds 2015 is een geleidelijke afname te zien van 48 kg/ha tot 20,9 kg/ha in 2021. Er moet echter opgemerkt worden dat de omstandigheden in 2015 uitzonderlijk gunstig waren voor met name grote vis, waar vooral brasem en karper van geprofiteerd hebben. Destijds ontbrak immers de scheepvaartdruk als gevolg van een gestremde sluis. Dit heeft in 2015 tot een omvangrijker visbestand op het kanaal geleid.

Chinese wolhandkrab © Christian Fischer

Op soortniveau bestaat de biomassa van het visbestand grotendeels uit paling (42%), gevolgd door snoekbaars (19%), brasem (13%) en snoek/blankvoorn (8%).

In aantallen wordt de blankvoorn het meest frequent aangetroffen (48%), gevolgd door zwartbekgrondel (31%), paling (6%) en snoekbaars (4%).

Bij een recentere afvissing door het INBO in 2022 werden er in totaal 16 vissoorten gevangen, namelijk baars, blankvoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, paling, snoekbaars, tiendoornige stekelbaars, zwartbekgrondel, snoek, alver, kolblei, zeelt, zonnebaars, giebel, winde en rietvoorn. Er werd ook terug Chinese wolhandkrab en gevlekte Amerikaanse rivierkreeft gevangen.

VERBEIREN Marc

BRON: schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny De Vroe in het Vlaams Parlement; zie: vraag gesteld aan de minister van omgeving (milieu) Zuhal Demir: "*Bulletin van Vragen en Antwoorden*", Vlaams Parlement, zitting 2023-2024, vraag nr. 1046 van 13 september 2023}.

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

LE ROY RINASSUR BVBA

Crelan

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Een akker, die niet behoorlijk gewied is, strekt den Vlaamschen landbouwer tot schande

Struinend op het Internet stoot je soms op een artikel dat veel interessanter is dan datgene waar je eigenlijk naar op zoek was. 'Over de bevruchting der bloemen in het Kempisch gedeelte van Vlaanderen' is daar een voorbeeld van. Het lijvig artikel van 550 bladzijden werd in 1894 geschreven door Mac Leod, toen hoogleraar in de plantkunde aan de hogeschool in Gent.

Het werk beschrijft onder andere omstandig hoe men in de loop van de geschiedenis tot het begrijpen van de bevruchting van de planten kwam. Ooit dacht men dat de honing in de bloemen diende om de vrucht te laten groeien en dacht men dat de stuifmeelkorrels de uitwerpselen van de plant waren ...

De bouw van de bloemen, en hoe de bevruchting gebeurt, worden (zeer) uitgebreid beschreven, voer voor de specialisten, en het artikel bevat ook een overzicht van de manier waarop de verschillende planten bestoven worden met windbloemigen en insectenbloemigen. Daarbij somt Mac Leod ook alle bloem bezoekende insecten op die hij zelf kon waarnemen. Voor de akkerdistel vermeldt Mac Leod zo maar eventjes 57 verschillende soorten insecten! Bij de opsomming van de planten worden sporadisch ook groeiplaatsen vermeld.

Het, voor mij, interessantste deel van het artikel is echter de beschrijving die Mac Leod geeft van de Vlaamse zandstreek die zich uitstrekt over de provincies Oost- en West-Vlaanderen. Veel van die zandstreek werd ooit ingenomen door de 'Velden' (Bulskampveld, Scheldeveld, ...), het equivalent van de Kempense heidegebieden.

Op het einde van de 19de eeuw bleef daar in Vlaanderen, in tegenstelling tot de Kempen, niet veel meer van over: "In de Antwerpsche en Limburgsche Kempen, heeft de plantengroei zijn kenschetsende eigenaardigheden grootendeels behouden; uitgestrekte heiden en bosschen, talrijke poelen (vennen) en moerassen liggen er thans nog in den natuurstaat, en vertoonen de oorspronkelijke flora in al hare zuiverheid. In Vlaanderen heeft het Kempisch Gebied daarentegen sedert eeuwen den invloed van den mensch ondergaan; de cultuur heeft den bodem en den plantengroei zoo diep gewijzigd, dat men zich van den voorhistorischen toestand van het land slechts moeielijk een voorstelling kan maken. Voor een dertigtal jaren waren er nog eenige plekken te vinden die haar antieke Kempische physionomie grootendeels behouden hadden, maar thans zijn die woeste terreinen bijna alle ontgind." (oude spelling overgenomen)

Hij beschrijft ook gedetailleerd de landbouwpraktijken uit die periode. In sloten en rivieren werd de vegetatie gemaaid om als mest op het land te gebruiken, wegbermen werden gemaaid voor de geiten en konijnen en akkers werden minutieus gewied: "Een akker, die niet behoorlijk

Harlekijn © Rik Desmet

Bron schilderij Claus: https://kmska.be/nl/meesterwerk/vlaswieden-vlaanderen

gewied is, strekt den Vlaamschen landbouwer tot schande." Het wieden was trouwens vrouwenwerk: "het is geen zeldzaam verschijnsel een ploeg van tien of vijftien wiedsters naast elkander op de knieën over den akker te zien voortkruipen: hectaren gronds worden aldus in korten tijd schoongemaakt." Deze praktijk werd door Emiel Claus in 1887 geschilderd (Vlaswieden in Vlaanderen).

Enkel op de iets hoger gelegen kouters en in enkele riviervalleien was het landschap open, de rest van het landschap was gesloten: "Aan ééne zijde of aan de beide zijden van iedere sloot staat een rij knoestige stronken (els, wilg, eik, enz.), die slechts een paar decimeters boven den grond uitsteken, en waaruit een kroon van krachtige takken ontspringt. Deze stronken met hunne takken vormen een soort van dikke, onregelmatig haag (*kant*), die soms een hoogte van drie of vier meters bereikt (...). Aan weerszijden wordt de *kant* van den akker gescheiden door een strook gras (*graskant*). In vele deelen van ons gebied (...) komen dergelijke kanten bij duizenden voor. De landwegen zijn er doorgaans met boomen beplant, en loopen vaak tusschen twee slooten met kanten, waarachter de naburige akkers verborgen zijn." Verder in het artikel beschrijft Mac Leod trouwens hoe deze *kanten* beheerd werden. Om de zeven tot negen jaar werden ze gekapt. In de houtkanten groeiden nog een aantal overblijvers van de bosflora zoals bosanemoon en slanke sleutelbloem. Op de twee tot drie meter brede *graskanten* liet men, onder begeleiding van een *koewachter,* heel de zomer lang het rundvee grazen. Opvallend is wel dat Mac Leod geen gewag maakt van onze typische knotwilgen.

Mac Leod beschrijft het rotatiesysteem in de landbouw en somt bij elk stadium nauwgezet de bijhorende akkeronkruiden op. Verrassend daarbij is de aanwezigheid van blauwe druifjes en groot spiegelklokje. Voor de akkeronkruiden die maar een kort leven beschoren zijn gebruikt hij overigens de term 'plantenproletariaat'. Naast de klassieke landbouwteelten (rogge, haver, boekweit, ...) duikt ook de naam serradelle (*Ornithopus sativus*) op, dat is een eenjarige plant uit de vlinderbloemenfamilie die gekweekt werd als voedergewas. Van harig knopkruid (zie elders in deze Meander) was nog geen sprake. De soort werd pas rond 1925 geïntroduceerd.

Mac Leod beschrijft vier bostypes: "het kreupelbosch (hakhout), het hoogstammig bosch met kreupelhout tusschen de boomen, het hoogstammig bosch zonder kreupelhout (kwam toen bijna niet meer voor) en het dennenbosch." Ook hier volgt een volledige beschrijving van de evolutie van de flora over de meerdere jaren die volgen na een kap van een bos: "maar het is vooral gedurende het tweede jaar dat de flora van het bosch zich in haren vollen rijkdom vertoont." Bij de typische voorjaarsflora prijkt ook de gulden boterbloem. Bij de aanplant van de dennenbossen werd soms tussen de dennen pijpenstrootje ingezaaid "ten einde deze tegen verschroeiing te beschutten."

In het artikel wordt bijzondere aandacht besteed aan de *boschwegen* omdat die de, bijna volkomen verdwenen, flora van *boschweiden* en heiden vertegenwoordigen. Daar groeien soorten als struik- en dopheide, klokjesgentiaan, ronde zonnedauw en zelfs gagel.

Zoals ook al te zien is op de schilderijen van Emiel Claus boden de weiden in het voorjaar een kleurrijk schouwspel met dotterbloemen, ratelaar ("die in sommige weiden veel schade aan de grassen berokkent"), de orchideeën harlekijn en brede orchis, knoopkruid, margrieten, ... In de sloten groeiden zeldzaamheden als varkenskervel-torkruid en groot blaasjeskruid.

Rik Desmet

Heringericht overstromingsgebied in Kruisem

Het water viel deze herfst met bakken uit de lucht, de gevolgen toonden nog maar eens de noodzaak van een degelijk waterbeheer aan.

Op 17 september werd het heringerichte overstromingsgebied aan de Moerasstraat in Kruisem voorgesteld. Het gebied combineert nu een buffer- met en spaarfunctie. De werken, gestart in augustus 2022 passen binnen de uitvoering van het provinciaal droogteplan.

De Provincie Oost-Vlaanderen beheert 32 gecontroleerde overstromingsgebieden waar bij hevige regenval het regenwater tijdelijk gestockeerd wordt om te voorkomen dat woningen onder water lopen. Wanneer de waterpeilen gezakt zijn, lopen de overstromingsgebieden langzaam weer leeg. Sinds 2014 is het overstromingsgebied aan de Moerasstraat in Kruisem in het beheer van de Provincie.

In de beginjaren functioneerde dit gebied vooral als vloeirietveld om afvalwater te zuiveren van het dorpscentrum van Kruishoutem. Door de komst van de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Aquafin verloor het overstromingsgebied zijn zuiveringsfunctie. Het slib werd daarop verwijderd en gesaneerd.

Het lijkt logisch om overstromingsgebieden, eens gevuld met overstromingswater, ook in te zetten als waterreserve voor land- en tuinbouwers. Tijdens de zomer kan het echter ook hard regenen. Het is moeilijk om exact te voorspellen waar en hoeveel neerslag er zal vallen. Wanneer de overstromingsgebieden op dat moment (deels) met water gevuld zijn, zullen zij hun rol bij de vermindering van wateroverlast niet optimaal kunnen vervullen en dreigt er toch ernstige waterschade.

Daarom is er bij het overstromingsgebied aan de Moerasstraat een apart spaargedeelte gecreëerd zonder in te boeten aan buffervolume voor wateroverlast. Het extra spaarvolume is volledig afgeschermd van het grondwater zodat er in tijden van droogte geen grondwater wordt onttrokken.

Op de waterloop werd een verdeelconstructie geplaatst. Via deze constructie kan het spaargedeelte, tijdens periodes van waterschaarste, worden gevuld met beekwater of effluentwater van het zuiveringsstation. Uiteraard kan niet al het water uit de waterloop worden afgeleid naar het spaargedeelte, maar zal er steeds een minimaal beekdebiet verzekerd blijven. De waterloop heeft dit immers nodig om al zijn ecosysteemdiensten te kunnen vervullen.

Land- en tuinbouwers zullen water kunnen capteren, bijvoorbeeld om hun akkers te irrigeren. Onttrekking is volledig gratis. Ook als de gouverneur een onttrekkingsverbod uitvaardigt, zal er hier nog steeds water kunnen worden onttrokken. Zolang de voorraad strekt natuurlijk.

Er werd ook een openbare vulplaats voor sproeivloeistoffen aangelegd. Dat is een constructie waarbij landbouwers en loonsproeiers hun spuittoestel op een veilige en eenvoudige manier kunnen vullen met water, en dit met een minimale kans op verontreiniging.

Voor de realisatie van het project werkte de Provincie Oost-Vlaanderen samen met ontwerper Irtas en de gemeente Kruisem. Ook Aquafin, het Agentschap voor Natuur en Bos en Farys zaten mee aan de ontwerptafel.

Wim Vercruysse

Publieksmoment

Presentatieschets

Een (t)huis voor dieren

© Jan Vandenhaute

In Brakel staat een bijzonder huis. Een huis met vele kamers: grote en kleine. Ze maken deel uit van een bijzonder verbouwingsproject dat recent is afgerond en inmiddels op afspraak kan worden bezocht. Het betreft een voormalige vakantiewoning die voortaan dient als demonstratiewoning voor natuurinclusief en faunavriendelijk bouwen en verbouwen. Je kan er kennismaken met allerhande materialen, voorzieningen, technieken en toepassingen waarmee gebouwbewonende dieren alsnog een plaats kunnen behouden of krijgen in gebouwen en andere vergelijkbare harde infrastructuren.

Mitigeren of verdwijnen

Bij een verbouwing, restauratie of renovatie moeten dieren doorgaans plaats ruimen en elders een onderkomen zoeken. Een klassiek voorbeeld is de isolatie van een spouwmuur of een dakruimte. Twee plekken waar onder gunstige omstandigheden vleermuizen graag vertoeven om te overwinteren of hun jongen groot te brengen. Nochtans kan met enige goede wil en creativiteit op dezelfde plek, dan wel elders in de woning of in de buurt ervan, een alternatieve verblijfplaats worden aangeboden. Iets dat bovendien wettelijk is verplicht vermits het een beschermde diersoort betreft.

Het Faunahuis wil en kan daarbij helpen. Het toont onder meer diverse typen van geprefabriceerde voorzieningen die dieren een onderkomen geven binnen een vaste contour van een (bij)gebouw en zonder nadelige invloed op het bouwwerk. Deze faunavoorzieningen zijn in de handel verkrijgbaar en daardoor meteen inzetbaar, al vraagt het enige (voor)kennis om ze op gepaste en efficiënte wijze in te bouwen of aan te brengen. Je kan ter plaatse zien hoe dat in zijn werk gaat en de voorzieningen van dichtbij bekijken en in handen nemen. Het is de bedoeling om mensen wegwijs te maken in de veelheid aan oplossingen, maar het wil evenzeer (ver)bouwers en planners aanmoedigen en inspireren om gepaste maatregelen te nemen. Dat kan ook gebeuren met ongewenste dan wel minder gewenste soorten zoals de steenmarter. Voor elke soort bestaat een oplossing die bevredigend is voor zowel menselijke als dierlijke bewoner(s).

Niet alles werkt zomaar

Los van mogelijke keuzestress wil het Faunahuis mensen begeleiden in hun keuze om te voorkomen dat de genomen maatregelen geen resultaat of oplossing bieden. Faunavoorzieningen vormen immers maar één aspect van een ruimere leefomgeving van soorten. Om enige werkzaamheid te verkrijgen, is doorgaans een geheel of een combinatie van maatregelen nodig om de interactie tussen woning en omgeving te verzekeren. Een gepaste nest- en schuilplek is één ding, maar daarnaast spelen ook factoren als beschutting, voedsel, water, uitwisselingsmogelijkheden, landschapsconnectie, kli-

maatomstandigheden en veiligheid een beslissende rol. Dat geldt niet alleen voor vleermuizen maar evenzeer voor alle andere diersoorten in het bijzonder voor vogels, insecten en amfibieën. Het is niet omdat je een muur vol nestgelegenheden voor huismussen, gierzwaluwen of huiszwaluwen hangt dat ze die ook effectief aanvaarden, zeker niet wanneer die niet in de gepaste omgeving of op de juiste wijze zijn aangebracht.

Diverse gebruiksmogelijkheden

Het Faunahuis is aan zich niet zo groot, maar herbergt toch meer dan tweehonderd verschillende voorzieningen, van dak tot kelder en van groot tot klein. De gebruiks- en toepassingsmogelijkheden worden verder toegelicht in een demonstratieruimte. Groepen kunnen daarnaast ook gebruik maken van een opleidingsruimte die tevens dient als vergaderruimte. Op aanvraag en tegen vergoeding worden er gericht cursussen, opleidingen en demonstraties georganiseerd aangaande uiteenlopende thema's van natuurinclusief bouwen. Verder zijn ook alle nevengebouwen – van kippenhok tot garage – en tal van randinfrastructuur dienstig om inrichtingsmaatregelen te tonen. De tuin en de ruimere omgeving dienen als experimenteerruimte voor nieuwe toepassingen en materialen. Wie een natuurscan van zijn woning of een ander gebouw wil laten maken kan er eveneens terecht. Deze dienst is evenwel betalend.

Vervolgtraject

Niet alle faunavoorzieningen in en rond het Faunahuis werken effectief. Enige bewoning door dieren is mooi meegenomen, maar is geen doel op zich. De enige uitzonderingen daarop vormen de vleermuizenzolder, de steenmarterbunker en een grote lamellenkast voor vleermuizen. Om alsnog de belangrijkste voorzieningen in een werkbare vorm te tonen, worden in een straal van 10 km rondom het Faunahuis, op verschillende plaatsen, individuele faunavoorzieningen opgesteld. Het geheel vormt een demonstratieroute die met de fiets kan worden bezocht. De route wordt pas in de voorzomer van 2024 opengesteld. Belangstellenden kunnen alvast een voorproefje nemen op de komende Vlaamse Ardennendag. Ook het Faunahuis zal dan doorlopend en onder begeleiding van een gids te bezoeken zijn.

Mocht je zelf – bij jou thuis – aan dieren reeds een onderkomen bieden en die aan anderen willen voorstellen dan kun je je woning in de demonstratieroute laten opnemen. Enige voorwaarde is dat het niet louter om een mezennestkastje, gaat maar wel bijzondere soorten dient en dat de voorziening vanaf de openbare weg zichtbaar is ofwel voor bezoekers – al dan niet onder jouw begeleiding – toegankelijk is. Aanmelden kan via e-mail of via het contactformulier op de website van het Faunahuis.

Het Faunahuis kon enkel tot stand komen door de financiële inbreng van Leader, het Agentschap voor Natuur en Bos en de Nationale Loterij, alsook door de materiële inbreng van talrijke sponsoren.

Meer informatie vind je terug op de website van het Faunahuis onder de link www.faunahuis.be. Je kan ook contact opnemen per e-mail via contact@faunahuis.be.

Dirk Criel

© Jan Vandenhaute

© Jan Vandenhaute

Wolf in de Vlaamse Ardennen: primeur met uitstel

Toen de gezenderde wolvin Naya in januari 2018 vanuit Duitsland via Nederland in Limburg terecht kwam en er zich vestigede, was dat groot nieuws. Tegelijk was het, gezien de populatieontwikkeling van de wolf in Europa, geen verrassing. Uit de nieuwsbrief 'roofdiernieuws 33' van het INBO (Instituut voor Natuur-en Bosonderzoek) blijkt nu echter dat Naya niet de eerste gedocumenteerde wolf in Vlaanderen was maar dat die primeur toekomt aan de Vlaamse Ardennen. In april 2017 liep er namelijk al een wolf rond in de Vlaamse Ardennen, meer bepaald in Brakel.

In de nacht van 2 april 2017 werd 's nachts, op de grens van Vloesberg (Henegouwen) met Brakel (Oost-Vlaanderen) vanuit de auto een grote hondachtige waargenomen. Waarnemer Hans Sluijs zag het dier maar kort in de koplampen, maar het deed hem meteen aan een wolf denken. De beschrijving, op basis van een kritische bevraging door het INBO naar specifieke kenmerken, maakte de waarschijnlijkheid dat het effectief om een wolf-waarneming ging alleen maar groter.

Daaropvolgend meldde op 5 april de waarnemer een dode ree, deels aangevreten, langs diezelfde weg in Brakel. Bij een gezamenlijk plaatsbezoek door het ANB (Agentschap voor Natuur en Bos) en het INBO op de ochtend van 6 april kon nog een restant van het ree worden teruggevonden. Het karkas was behoorlijk vers, maar reeds herleid tot een deels afgekloven ribbenkast en het achtereind met beide achterpoten. Deze vaststelling liet vermoeden dat het om meer ging dan een verkeersslachtoffer waar klassieke aaseters als vos en kraaiachtigen zich te goed hadden aan gedaan.

De restant van het karkas werd in het autopsielabo van het INBO nader onderzocht. In een ribhelft konden perforaties worden opgemerkt waarvan zowel de diameter als de onderlinge afstand mogelijk overeenkomen met de hoektanden van een hondachtige.

Hoewel er toen nog geen ervaring was in het bemonsteren van mogelijke DNA-resten van predatoren op prooien, werden er een reeks DNA-stalen ter hoogte van de perforatiewonden en vraatranden genomen. Deze stalen werden zorgvuldig in de vriezer opgeborgen voor later. Onlangs werden die stalen in de routinematige analyse met andere stalen verwerkt, met een protocol en methodologie die er in 2017 nog niet was. Er werden twee testen uitgevoerd.

Een eerste test laat toe om grote groepen van elkaar (hond, wolf, ...) te onderscheiden op basis van variatie in een klein stukje mitochondriaal DNA waarmee het haplotype bepaald wordt. De tweede test dient om van een staal een unieke genetische vingerafdruk te bepalen – het genotype – waarmee individuele wolven, honden en goudjakhalzen kunnen onderscheiden worden van elkaar.

Uit de uitgevoerde testen blijkt dat het wel degelijk om de eerste bevestigde (mannelijke) wolf in Vlaanderen gaat sinds de soort in onze contreien werd uitgeroeid in de negentiende eeuw.

In Wallonië werden wolven voor het eerst genetisch vastgesteld in 2016 (La Roche) en nog eerder via een cameraval-opname in 2011 (Gedinne).

Bron: INBO

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

Langpootmuggen

Broekbosreus

Iedereen kent ze wel, de grote muggen die twee keer per jaar (april-juni + augustus-oktober) in groten getale onhandig over het gazon vliegen, of beter geformuleerd erover voortstrompelen. Ook op de ramen vind je ze dan geregeld terug. Dat zijn dan de *imagi* van *Tipulidae* (langpootmuggen).

Het betreft hier dan voornamelijk koollangpootmuggen (*Tipula oleracea*). Tijdens de zomer kunnen het ook de gelijkende *T. paludosa* zijn (soms vertaald als weide- of moeraslangpootmug). Deze laatste vliegen echter nooit in het voorjaar, en de vrouwtjes zijn te herkennen aan de vleugels die korter zijn dan het achterlijf. Voor exacte determinatie: hun antennes hebben 13 segmenten, bij *T. oleracea* zijn er dat 14.

Alle *Tipulae* vrouwtjes hebben aan de achterlijfspunt een stekelige structuur, de ovipositor.

Langpootmuggen hebben één paar vleugels en behoren in het insectenrijk dus tot de muggen (*Nematocera*) en ruimer genomen tot de vliegen (tweevleugeligen, oftewel *diptera*). Zoals bij de vliegen zijn de achtervleugels gereduceerd tot halters, die een evenwichtsregulerende functie hebben.

Langpootmuggen kunnen niet steken (ook niet met hun ovipositor), hoewel hun lange snuit misschien de indruk zou kunnen geven van wel. Met die verlengde snuit kunnen ze ook niet bijten of prikken, sommige soorten kunnen zelfs niet eens eten. Deze muggen kunnen dan ook niet lang van het leven genieten. Een aantal dagen om een partner te zoeken, misschien nog wat nectar slurpen, en dat was het dan.

Paren doen langpoten trouwens door de achterlijfspunten (met de genitaliën) bij elkaar te brengen.

Koollangpootmug

Maar natuurlijk bestaat het levensverhaal van een mug niet enkel uit de gevleugelde versie.

Het grootste deel van de tijd brengen ze als larve ondergronds door, voor onze koollangpootmuggen betekent dat dan onder de graszoden. Dat zijn de emelten, grauwe pootloze larven die 's nachts tevoorschijn komen om bovengronds frisgroene plantjes te verorberen. Volgens sommigen zouden ze ook wortels van bloemen en planten eten, maar dat wordt actueel meestal tegengesproken. Alleszins niet verwonderlijk dat deze emelten gevreesd zijn door menig tuinier omwille van de schade die ze kunnen aanrichten. Biologische bestrijding is mogelijk door het uitzetten van aaltjes. Ik denk dat de egel in mijn tuin ze anders ook wel kan waarderen (als voeding), net zoals heel wat vogels (spreeuwen, kraaiachtigen,...). De emelten overwinteren trouwens halfvolgroeid, als ze later volgroeid zijn volgt een popstadium van een tiental dagen. Emelten zijn geen engerlingen, dat zijn de larven van bladsprietkevers zoals de meikever.

Volwassen langpootmuggen kunnen wel eens verward worden met steltmuggen (*Limoniidae*), die echter door de bank genomen kleiner en freler zijn. Hun snuit is ook niet zo lang als die van de *Tipulidae*. Ze behoren evenals langpootmuggen tot de superfamilie *Tipuloidae*.

Het omvangrijkste geslacht binnen de familie langpootmuggen is *Tipula*, waarvan er in ons land meer dan 50 soorten zijn. Maar ook *Nephrotoma* kent hier heel wat soorten. En nu en dan kan je ook eens een *Ctenophora* waarnemen.

Van het geslacht *Tipula* vind je in waarnemingen.be een 70-tal soorten terug. Naast de al bovenvermelde twee zijn ook onder meer *Tipula varipennis* en *T. vernalis* algemeen. Vrij algemeen en opvallend zijn de broekbosreus (*T. vittata*) en de reuzenlangpoot (*T. maxima*).

Tipula vernalis

Reuzenlangpoot

Een opvallende soort die op sommige locaties in grote aantallen voorkomt is *Tipula lunata*, een oranjekleurige mug. Blauwgrijs is dan weer de blauwe goudtip (*T. luna*).

Van *Nigrotipula* kennen we hier enkel de koffielangpoot *(Nigrotipula nigra).*

Het genus *Nephrotoma* heeft de Nederlandse benaming tijgerlangpootmuggen gekregen. Wat begrijpelijk is als je de oranje kop, en het geel-zwart gestreept bovendeel van het borststuk bekijkt. Als je muggen grijs en saai

Tipula varipennis

Tipula lunata

Ruittijger

Koffielangpoot

Blauwe goudtip

Hoefijzertijger

Zigzagtijger

vindt, dan kan je voor deze 'tijgers' toch een uitzondering maken. Er zijn een twintigtal soorten in België te vinden. Sommige zijn ook in ons werkgebied algemeen, zoals de hoefijzertijger (*Nephrotoma appendiculata*), de ruittijger (*N. flavipalpis*) en de zigzagtijger (*N. quadrifaria*). Deze soorten hebben trouwens pas recent een Nederlandse benaming gekregen. De ruittijger valt op door zijn afwijkende vliegstijl, namelijk snel en behendig. De eerste keer dat ik er een fotografeerde dacht ik van op afstand eerst aan een wesp of zweefvlieg.

Het genus Ctenophora kent ook enkele soorten bij ons, zoals de zeldzame *Ctenophora pectinicornis*. Hier is verwarring mogelijk met de glansmuggen, een andere muggenfamilie, waaronder bij ons de wittarsglansmug (*Ptychoptera albimana*).

Om vanaf foto op soortniveau te kunnen determineren, is meestal een goed beeld van een vleugel nodig. De beadering is dan bepalend. Maar ook de vlekvorming op het achterlijf kan soms helpen. In mijn beginperiode als amateur fotograaf/entomoloog nam ik mijn langpoten in beeld inclusief de volledige poten, maar dat is dus niet nodig voor determinatie. Best is hun lichaam met een of twee vleugels in beeld te fotograferen, liefst zonder reflectie van zon of flits. Succes ermee, al is het nog even wachten tot het voorjaar.

Volgende keer gaan we 'into the groove' met solitaire bijen.

Johan Raes (tekst & fotografie)

Ctenophora pectinicornis

Huismus, de vogel van het jaar

We weten maar dat we mussen missen als ze er niet meer zijn. Daar kunnen ze op veel plaatsen van mee spreken, dus alle lof voor de verkiezing tot vogel van het jaar door Vogelbescherming Vlaanderen vzw en hun leden. We worden daarbij overladen met tips hoe het beter kan, tuinen opfleuren met struiken en hagen, mussennestkasten hangen, voedertafels... Ongetwijfeld zal dat helpen, maar soms ook helemaal niet. Na jaren mussen volgen zie ik mijn bekende populaties steeds maar kleiner worden en in die zin is de enquête over groepsgrootte bij huismussen wel boeiend.

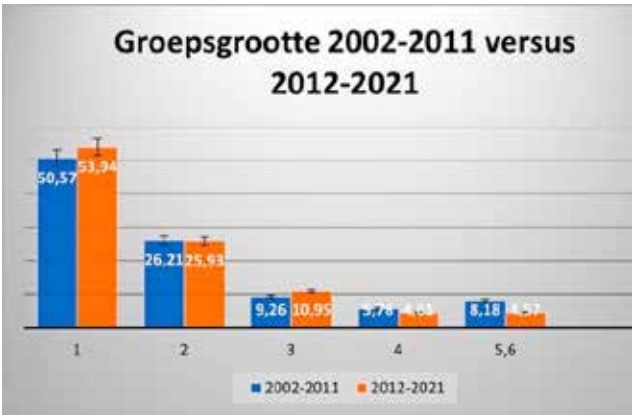

Voorkomen van de huismus over de verschillende categorieën: 2002 – 2011 versus 2012 – 2021. Bronvermelding: https://www.vogelbescherming.be/huismussenrapport-huismusgroepen-in-vlaanderen/

Die groepjes worden ook steeds kleiner en mussen zijn bij uitstek groepsbeestjes, slecht teken dus. Dat is ook wat we dan gaan missen: het gekwetter rond onze huizen van kibbelende of gewoon gezellig samenklittende huismussen, ze horen bij de mensen. Dit wat in tegenstelling tot de ringmussen die ooit, en nog niet eens zo lang geleden, met honderden op onze velden voedsel zochten. Ook groepsdiertjes, maar van 'den buiten,' toen er nog stoppels waren en vlasmijten stonden waarin honderden kwamen slapen of vlaszaadjes pikten.

Onderzoek naar de gewoontes van huismussen is zeker een positief gevolg van tellingen en publieksacties, wat eten ze, waar nestelen ze, wat bedreigt ze? Net als de andere soorten in de 'competitie voor vogel van het jaar' zijn het ook meestal aaibare soorten met o.a. huiszwaluw, gierzwaluw, vink, putter als concurrenten ... toch enigszins huisgebonden soorten, wat natuurlijk ook die wedstrijd om de populairste te vinden beïnvloedt. Soorten als graspieper, grote lijster en straks ook ringmus, veldleeuwerik en geelgors maken geen kans meer, want bijna verdwenen ... Wat ik mis is het onderbelicht belang van voedsel dat in onze steeds proper worden samenleving een probleem wordt. Misschien DE tip: maak in uw tuin een beveiligde kippenren met nachtslot (de vos!) en voldoende wijde mazen, dus ook voor de mussen. Hou een paar kippen, plezante huisdieren en die leveren dagelijks eieren en daarbij ook permanent eten voor de mussen uit de buurt. De sleutel zit allicht in dat 'permanent,' want net als bij zoveel andere dieren ontbreekt af en toe voldoende eten tijdens het jaar en dan wijken ze uit of gaan ze dood. Denk aan de ringmussen, ooit leken die verwanten van de wevervogels 'een pestsoort,' net als bij bv eikelmuizen, bijna onuitroeibaar om het met een slecht woord te zeggen. Aanpassen dan maar kan je zeggen, zoals de bruine rat, kauw en kraai, maar voor sommige soorten ligt die grens gevoeliger.

En de woningnood? Mussen houden er aparte gewoonten op na, een nestkast lukt als het hen aanstaat, maar een kapotte dakpan of een gekraakt huiszwaluwnest lijkt hen soms betrouwbaarder. De boomnesten van ooit (wevervogels!) zijn verdwenen, maar misschien duiken er toch onder de lezers nog meer wetenswaardigheden op. Eentje nog recent, er staat een elektriciteitspaal in onze straat, met klimop begroeid die bovenaan een enorme kegel heeft gemaakt. Deze paal staat op privégrond en de eigenaars verzorgen hun mussen het jaar door met eten.

Soms zitten er wel dertig bij mekaar, verborgen daar boven, maar luid aanwezig, alle dagen. Ze vertrekken vanuit hun paleis naar geschikte huizen in de buurt om te broeden en bij de kippenhouders om te eten. De paal moest weg van de elektriciteitsmaatschappij, maar we konden net op tijd het tij keren. Niet door Vogelbescherming Vlaanderen vzw aan te schrijven, die verroerden niet! Wel door veel onderhandelen zodat de vogelwerkgroep Gent zich garant stelde voor de kosten als de paal ooit zou weg moeten. Zo zie je maar hoe relatief mussenbescherming soms is, maar telkens ik er voorbijkom hoor ik de mussen, zalig!

Norbert Desmet

Huismus mannetje © Rik Desmet

De Varen
UITVAARTCENTRUM Dierik & An
Hauwaart 37 - OUDENAARDE
Hoogstraat 63 - ZOTTEGEM
www.devaren.be 0478/303.960

Meer dan 100 soorten vogels en meer dan 60 soorten dagvlinders waarnemen in 1 week tijd? Meer dan 300 dagen zon per jaar en een zwembad?

Vakantiewoning Casa Mata Spaanse Pyreneeën

10% korting voor leden van Natuurpunt
(behalve in juli en augustus)

Alle info: www.casamata.info

Sciurus Boomverzorging

Bomen zijn bepalend voor de uitstraling van uw tuin en de omgeving.

Kies voor de juiste boom op de juiste plaats en behoedt u voor overdreven onderhoudswerken. Goed onderhouden oudere exemplaren kunnen perfect veilig gehouden worden. Kies bij bouwwerken vooraf voor een professioneel advies zodat statige bomen behouden kunnen worden. Soms zijn gespecialiseerde snoeiwerken noodzakelijk of kan de boom niet meer behouden worden.

Sciurus Boomverzorging staat garant voor professioneel advies bij aanplant, aangetaste bomen, constructiewerken, gespecialiseerde snoeiwerken, demonteren en vellen.

Pieter Heyse | sciurusboomverzorging@gmail.com | 0486 86 99 12

Water is drager, water moet trager!

Mocht ik jullie lezers als 'senior' mogen meenemen naar mijn kindertijd, dan toonde ik de beek waar we speelden in de Scheldemeersen, waar kleine snoekjes loerden op stekelbaarzen en waarna we moe geravot, thuis van de pomp heerlijk putwater dronken (... 1960). Soms komt dat van pas als je in de hoek gedrumd als 'ecologist' op de zoveelste vergadering, het argument van de waterput op tafel gooit. Hoe kan het dat er vrijwel geen drinkbaar water meer uit onze grond komt, een 'grondrecht' toch van de burger? Even wordt het stil, de landbouwers in de milieuraad dachten na en de handigste haalde uit naar de industrie en de industrieel in de raad haalde uit naar de landbouw ... Ondertussen liggen we wel allemaal 'aan het infuus' van leidingwater, al dan niet van goede kwaliteit, maar alvast steeds duurder en geen weg terug: de oude grondwaterput is weg, voorgoed!

Water is ook in de natuur cruciaal, maar het is tegelijk drager geworden van zoveel dingen die het niet moet dragen door de onzorgvuldigheid en de overmoed van DE mens. Voorbeelden genoeg, slib, Pfas, metalen, nitraten, pesticiden, mest en nog erger, soms is er water te veel zoals in de memorabele herfst van dit jaar. Ellende, zeker voor wie zijn huis ziet onderlopen. In het defilé van wie zijn medeleven kwam betuigen in de media hoorde ik niet één keer dat de erosie als gevolg van al dat water zorgwekkend is! Raar, want in november in Gent zie ik nergens nog helder water, voor zover dat daar kan bestaan. Neen, alles kleurt bruin, van kanaal tot binnenwater! De Vlaamse Ardennen komen me bezoeken in de stad. We zitten wel opgezadeld met een jarenlange slibdepositie en sterke 'aanrijking' van alle natuur waar dat soppetje over spoelt en geen haan die daarnaar kraait. Soms is er een moedige reporter die rond de waterproblematiek durft te zeggen dat het al drie generaties door de politiek verwaarloosd is, maar dat zinnetje is al zo dikwijls uitgesproken dat het bij veel mensen niet meer binnenkomt. En de modderstroom in de straat haalt naast de ellende in beeldjes meestal geen letter meer uitleg in de media dan dat een nieuw wachtbekken of de nu hippe wadi oplossing zal brengen.

In de milieuraad is 'erosie' zelfs een erg geladen woord geworden en angstvallig gemeden door de gemeentepolitiek. Managers en de markt regeren het land en dan krijg je patstellingen: iedereen gaat erover, niemand is nog verantwoordelijk (een uitspraak van Tim 'S Jongers, DM

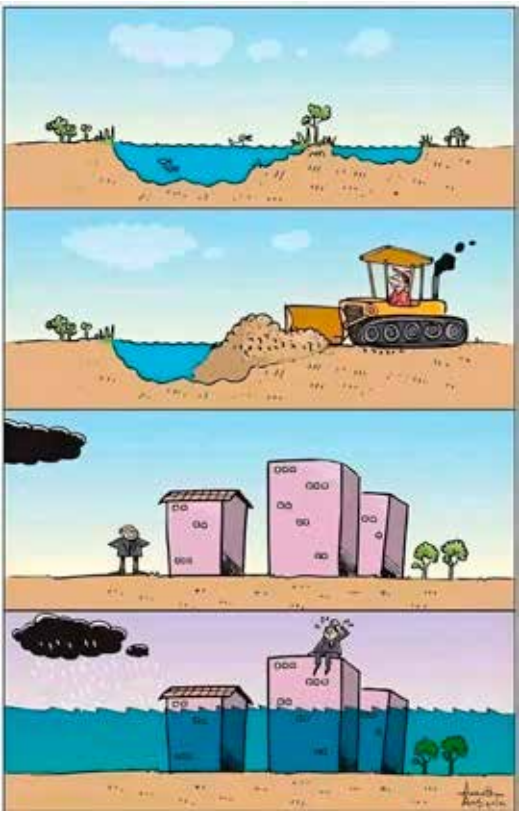

29/11). Ondertussen is het onbegrijpelijk dat de landbouw zijn eigen kapitaal, de bodem, vernietigt.

Naar aanleiding van de natuurherstelwet en het oplaaiende politieke carnaval daarrond weten we weer waar we aan toe zijn en ervaren we voor de zoveelste keer hoe zwaar het begrip natuur weegt. Zo ook rond Roundup en met de Vlaamse stikstof'oplossing'. Allicht hebben jullie ook de vreugde gezien waarmee HET akkoord onthaald werd: mensen laat ons er naar Vlaamse gewoonte eentje op drinken, want landbouw en industrie zijn gered, over natuur zoals gewoonlijk meestal geen woord. Natuur (en volksgezondheid toch?) dat is voor de volgende lichting van redenaars op de politieke kansel. Stel je voor dat we Jambon uitnodigen (en dan staan onze eigen politiekers zeker op een rij om mee te gaan) om in onze goede zandleem een wandelingetje te maken. We zetten onze beste gidsen in om hen te wijzen op de terugloop van soorten in onze mooie natuur en de 'erg moeilijke staat van instandhouding'. Zou het wat opleveren behalve ergernis dat

© Norbert Desmet

die leem aan hun mooie schoenen kleeft? Dat die leem afspoelt en hen straks in Gent tegemoetkomt zal nauwelijks iets uithalen, want steeds meer is alle inzicht zoek. Achteraan de groep schoffelt er een te zware aannemer mee in hun kielzog, die nog net opvangt dat er grote infrastructuurwerken nodig zijn om welk tij dan ook te keren! Iedereen weer content, de missie is geslaagd.

Ondertussen is het voor natuurherstel letterlijk dweilen met de kraan open: maaien en verschralen als vaste activiteit, vaak met veel inzet maar dikwijls met bedenkelijk resultaat. Zeker in onze 'hellende natuur' komt met het afspoelende water verbazend veel rommel mee. Onderzoeken tonen op grote afstand van de vervuiling van allerlei aard toch neerslag in reservaten die al jaren goed beheerd worden. Invloed van stikstof blijkt overduidelijk met netels en bramen, maar veel sluipender zijn de vele soorten pesticiden die ook via de bloeiende planten in de grote voedselketen terechtkomen. Al dat afspoelsel met water als drager komt uiteindelijk in de vallei terecht en kan daar nog eens goed 'inweken' met uiteindelijk de neerwaartse spiraal van alle leven, gaande van insecten tot zoogdieren. Vraag het maar aan de steenuil die giftige pieren te eten krijgt. Pfas zou het alarmlichtje kunnen zijn en ook bij ons hebben we er ruim ons deel daarvan (Ronse, Kruisem, ...). Geregeld luidt die klok opnieuw zoals laatst in het drinkwater in Henegouwen en in het lichaam van de acht geteste politiekers. We hebben keuzestress bij het zoeken naar oorzaken voor de achteruitgang van soorten, maar dat wordt nog steeds niet politiek vertaald, want geen directe stemmenwinst. Nochtans zijn er genoeg recente waarschuwingen van wetenschappers en goed bedoelde voorstellen zoals zorg voor water en het vertragen van water, overal aangeraden na de laatste overstromingen. Maar wat zegt de 'overheid': we gaan de dijken verhogen, de betonstop nog even opschuiven, beken worden nog steeds in buizen geperst, verharding doorbreken lijkt voor idealisten ...

De tanker keert te traag, sommige overheidsdiensten doen wel hun best, in onze provincie al zeker de dienst integraal waterbeleid met onderzoek en goede maatregelen (zie blz 14). Bovendien stellen wetenschappers in hun rapport 'advies weerbaar waterland' (gratis te downloaden op https://www.vmm.be/nieuws/archief/advies-weerbaar-waterland.pdf/view) een pakket aan maatregelen voor. Veel burgermeesters weigeren echter het volledige plaatje te zien en eisen daarom dat hun eigen dijkjes, "want in Antwerpen doen ze ook" zoals één van de burgemeesters in de getroffen Westhoek opmerkte.

En akkoord er zwemt weer vis in de Schelde ... Maar het is te laat en te weinig op veel plaatsen voor het behoud van rijke biodiversiteit, zeker nu het op Europees vlak genoeg is om intenties boven resultaten te stellen: je moet het maar zo durven te formuleren. En daar zit de landbouwlobby stevig tussen, gesteund door o.a. EVP-politiekers, met die van ons op de barricaden en met hen helaas ook sommige (gesponsorde) wetenschappers wat de pesticiden betreft. Blijft ook een open vraag wat heden daarvan doordringt tot de Primark- en Tiktokgeneratie of als nu iemand wakker ligt van de mix aan vettigheid die ons leefmilieu belaagt. Ooit zal het keren, maar dan uit bittere noodzaak. Zo is de kans groot dat de waterellende ook inzicht kan bieden hoe het verder moet: meer natuur inzetten is de enige effectieve buffer tegen wateroverlast en droogteproblemen. Iets om meer mee te nemen op de klimaatacties? Projecten zoals het Sigmaplan langs de Schelde, bewijzen dat wel degelijk veel mogelijk is en dat daarbij meerdere belangen kunnen verzoend worden met elkaar, zoals bescherming tegen overstroming en natuurontwikkeling. En praktisch: laat ons misschien beginnen met de pompen in de Scheldemeersen op non-actief te zetten? Water vertragen en vasthouden als belangrijke stap en ondertussen de natuur als tegenpool en oplossing blijven verdedigen, blijven doen zeker? We hebben geen andere keuze ...

Norbert Desmet

Wij doen mee met de Week van het Water !

Water is één van onze belangrijkste grondstoffen: voor ons lichaam, voor ons voedsel, en voor de planeet. Samen met tientallen partners investeert de Vlaamse Milieumaatschappij daarom elke dag in water. En dat levert resultaat: de waterkwaliteit in Vlaanderen gaat erop vooruit, het waterbewustzijn groeit. En daarom zetten we elk jaar samen in op nóg meer waterbewustzijn en verwondering voor water in Vlaanderen!

Met de Week van het Water zetten tientallen organisaties en besturen hun schouders onder een sterker waterbewustzijn in Vlaanderen.

Dichter bij de Zwalm – Een blik onder water

De gemeenten Zwalm, Brakel en stad Zottegem vieren ook mee: naar aanleiding van de Week van het Water organiseren wij een wandeling langs de Zwalm en het mijnwerkerspad met infostandjes, samen met de Vlaamse Milieumaatschappij, het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek, het Bekkensecretariaat, Natuurpunt bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen, Werkgroep Trage Wegen Zwalm en Instituut Stella Matutina, ... Hierbij kom je onder meer iets te weten over hoe het gesteld is met de waterkwaliteit en de vissen in de Zwalmbeek, hoe een bufferbekken werkt, krijg je een woordje uitleg over de gerealiseerde en geplande infrastructuurwerken, hoe het zit met het Riviercontract en nog veel meer. Ook zal je een dichter ontmoeten op je pad ...

Voel je het al kriebelen om deel te nemen?

WANNEER? zondag 24.03.2024. De tussenstops zijn bemand van 10u00 tot 16u00. Langer wandelen mag, maar dan zal je geen uitleg meer kunnen krijgen.

WAT? We voorzien 2 wandellussen van 3,9 km of 5,7 km, met verschillende tussenstops waar je uitleg krijgt over een water gerelateerd onderwerp. Een combinatie van beide (9,6 km) is ook mogelijk, maar voorzie dan zeker voldoende tijd. Langsheen het traject wordt ook een drankje en een koekje voorzien (zolang de voorraad strekt). Beide lussen passeren ook aan de Boembekemolen waar het mogelijk is om een drankje te consumeren. Op elke startplaats zijn flyers met een plannetje beschikbaar.

STARTPLAATSEN:
- Met de auto :
Startplaats lus van 3,9 km in Michelbeke (Brakel): parkeerplaats Riedeplein of parking Instituut Stella Matutina (Groenstraat 15 te Michelbeke)
Startplaats lus van 5,7 km in Zottegem: Slijpstraat, ter hoogte van wandelknooppunt 67
Startplaats beide lussen in Rozebeke: Parking Rozebekeplein (Rozebeke, Zwalm) via een trage weg stap je dan 1,4 km naar de Boembekemolen die op beide lussen ligt.

- Met de fiets :
Voor beide lussen aan de Boembekemolen, Boembeke 18 te Brakel

Deelname is gratis, inschrijving niet verplicht, wel wenselijk.
Je vindt later meer info op https://weekvanhetwater.be/activiteiten/Dichter-bij-de-Zwalm/ of op de websites van de gemeente Zwalm, Brakel en Zottegem. Hou ook onze sociale media in de gaten!

Veerle Van Der Kelen

Bomen en struiken in zomerkleed

© Vincent Decroock

Tijdens deze cursus leer je bomen en struiken herkennen aan de hand van zomerkenmerken, zoals bladeren, schors en bloemstructuur, evenals de eerste prille vruchten en zaden.

Tijdens de praktijklessen kan je de theoretisch verworven kennis gebruiken om in het veld bomen en struiken te herkennen. Alle inheemse soorten en enkele veel voorkomende exoten komen aan bod. Je werkt met een handige determinatiesleutel die je toelaat om na afloop van de cursus jouw kennis verder uit te breiden.

Opzet

De cursus omvat twee theorielessen en twee excursies van telkens drie uur. Als deelnemer oefen je met de methode om inheemse bomen en struiken te herkennen in hun zomerkleed.

Tijdens de eerste excursie zie je eveneens hoe je inheemse bomen en struiken kan integreren in een tuin. De tweede gaat door in het natuurgebied Burreken. De bomenspecialist van het Burreken geeft een woordje uitleg over het beheer en de redenen voor de keuzes die hij maakt.

De cursus is een samenwerking van Natuurpunt Zwalmvallei, Vlaamse Ardennen kern Rondom Burreken, BC Vlaamse Ardennen – Boembekemolen en Natuuracademie.

WAAR? In het bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
WANNEER? Theorie: woensdagen 17 en 24 april en excursies zaterdagen 25 mei en 8 juni.
BIJKOMENDE INFO EN ONLINE INSCHRIJVEN
https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bomen-en-struiken-zomerkleed-brakel-65459
Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be

Vincent Decroock

Tamme kastanje met blad en bloeiwijze © Filip Keirse

KALENDER januari - april 2024

UUR VAN VERTREK/EINDE
PLAATS VAN AFSPRAAK
TOELICHTING
GIDS
BIJZONDERHEID
CONTACTPERSOON
ZEKER MEEBRENGEN

BC: Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
FON: Floristisch Onderzoek voor het Natuurbehoud
GVG: Gidsen voor gidsen (samenwerking BC, Natuuracademie, VA-*plus* en RLVA)
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
KR: Natuurpunt afdeling Kruisem
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez vzw
N&Z: Natuur&Zwalm
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG: Paddestoelenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
TLES: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Maandag 1 januari

BC: Start fotowedstrijd 2024

- De wedstrijd loopt van 01/01/2024 tot 12/05/2024
- De fotowedstrijd 'Focus op de Vlaamse Ardennen' wil de schoonheid en de rijkdom van de Vlaamse Ardennen op het gebied van Natuurpunt-gebieden en erfgoed in de kijker zetten.
  Deelname aan de fotowedstrijd is gratis. Iedereen kan deelnemen, zowel Natuurpunt-leden als niet-leden, professionele- als amateurfotografen. Winnaars worden bekend gemaakt het laatste weekend van juni.
- Veerle Van Der Kelen; fotowedstrijd@boembeke.be

Donderdag 18 januari

MOW – Derdedonderdagwandeling januari

- 14u - 17u
- Op de parking achter de kerk ter hoogte van het OC de Spikkerelle. Scheldelaan 6 in Avelgem
- Elke derde donderdag van de maand verkennen we de trage wegen in een gemeente in of rond ons werkingsgebied. We trappen het jaar af in de Avelgemse Scheldemeersen.
- Pol Wannyn
- Houd de MOW-Nieuwsflash en website in de gaten voor meer info en om je in te schrijven.
- Simon Desmet via communicatie@milieufrontomerwattez.be
- Kledij en schoeisel aangepast aan het weer

Vrijdag 19 januari

MOW en VA-plus: Gezamenlijke nieuwjaarsreceptie van natuurpunt VA-plus en Milieufront Omer Wattez

- 19u30 – 23u
- Zaal De Kroon, Dorpsstraat 12 te 9667 Horebeke
- We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje.
- Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Dijkstraat 75 te Oudenaarde, tel. 0476 17 07 67 of info@milieufrontomerwattez.be

Zaterdag 20 januari

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u – 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg koen.gintelenberg@telenet.be
- Stevig schoeisel, werkhandschoenen

BC + ZV: Snuit: Vogeltje hier, vogeltje daar

- 14u – 17u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Samen gaan we op zoek naar vogeltjes die het meest (zichtbaar) in onze leefomgeving fladderen. We leren de verschillende soorten herkennen en hun geluiden. We maken zelf voedsel voor de vogeltjes zodat ze de winter beter doorkomen. Ook gaan we de verschillende soorten tellen ifv het vogeltelweken. Voor kinderen van 6 – 12 jaar.
- Roselinde van Caenegem, roselinde_vancan@hotmail.com
- Omdat de plaatsen beperkt zijn is inschrijven verplicht
- Veerle Van Der Kelen, bc.vlaamseardennen@natuurpunt.be
- Goed humeur en twee sterke handen

OUD: Beheerwerken in de Langemeersen. Knotten van wilgen.

- 9 u – 16u
- Meersstraat, Petegem-aan-de-Schelde
- Elk jaar wordt een deel van de ongeveer 80 knotwilgen geknot om zo een typisch landschapselement van onze valleigebieden te behouden. Terzelfdertijd zorgen we dat steenuiltjes nog een broedplaats vinden in de oude knotbomen. Het hout wordt verdeeld onder de deelnemers.
- Paul Cardon,cardon.paul@gmail.com 0474/390277
- Stevig schoeisel of laarzen, werkhandschoenen, handzaag, kettingzaag (voor deelnemers die 'opleiding werken met kettingzaag' gevolgd hebben), takkenschaar.

VA+ VWG: Slaapplaatstelling meeuwen

- 15u30 tot zonsondergang
- Parking kruispunt Callemoeie-Nijverheidsstraat, Nazareth (kant brug)
- De slaapplaats van de Callemoeie in Nazareth is uitgegroeid tot de drukste meeuwenslaapplaats van VA+. De vele meeuwen kunnen er in rust de nacht doorbrengen. In de vooravond verzamelen ze met enkele duizenden. Kokmeeuwen, storm-

meeuwen, zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen komen er elke winteravond. De laatste jaren doorgaans ook enkele Pontische meeuwen. Zwartkop- en geelpootmeeuwen worden er ook geregeld opgemerkt. Verdiep u samen met de gidsen in de verschillende kenmerken, verenkleden, leeftijden enzovoort. Maar bovenal: geniet van deze mooie vogels.

Björn Deduytsche en Nico Geiregat

Bjorndeduytsche@gmail.com en nico.geiregat@telenet.be

Verrekijker (eventueel telescoop), warme kledij

Zondag 21 januari

Vogelsafari in 'de Uitkerkse polder' te Blankenberge en haven van Blankenberge

Ronse: om 9 uur, om 10 uur aan het bezoekerscentrum 'De Groenwaeke'

Om 9 uur: Parking vooraan het winkelcomplex César Snoecklaan ter hoogte van Auto 5 in Ronse,
Om 10 uur: het bezoekerscentrum 'De Groenwaeke', Kuiperscheerweg 20 te Uitkerke (8370 Blankenberge)

Vogelsafari tussen tienduizenden ganzen en andere vogels die overwinteren in de polder. Ook veel kans op het waarnemen van ransuil, grote groepen goudplevieren, veel soorten eenden, … in dit uitgestrekt gebied. Als de tijd het toelaat, bezoeken we de haven van Blankenberge op zoek naar de paarse strandloper en steenloper. Verrassingen zoals de blauwe kiekendief, de sneeuwgors … of een zeldzame zeehond, zijn niet uitgesloten.

Philippe Moreaux

Carpooling (0,4 euro per km en voertuig, te delen door het aantal passagiers van de auto, te betalen aan de chauffeur).

Philippe Moreaux, 0476 49 24 61, moreauxphilippe1951@gmail.com

Meebrengen: verrekijker en eten en drinken voor de ganse dag. Alsook zeer warme kledij.

ZV: Nieuwjaarswandeling

10u – 13u

Klein Zwitserland, Wafelstraat tussen de nrs 46 en 48, Zwalm

Tijdens deze eerste wandeling van het jaar verkennen we het Simoensbos van 10u tot 12u. Dit nieuwe bos is een schenking door de nazaten van de molenaarsfamilie Simoens aan Natuurpunt. Aansluitend is er een sfeervolle receptie van 12u - 13u.

Vincent Decroock

Graag een seintje als je komt, alsook aantal personen

Jan François; jan@aardbol.be

KRB: nieuwjaarswandeling en -receptie

14u - 17u

Kerk van Schorisse, Zottegemstraat

We wandelen het nieuwe jaar in en heffen het glas op een boeiend en vruchtbaar 2024!

Inschrijven bij Renaat Vermeulen, 0484 22 89 11, renaat.vermeulen@gmail.com of Yves Meulenijzer, 0475 42 17 63 of yves@meulenijzer.com

Laarzen of stevige schoenen.

Woensdag 24 januari

RO: LAV (Lokale Algemene Vergadering) van Afdeling Ronse

19u - 22u

De Branderij Zuidstraat 13 te Ronse

Bespreking van het voorbije jaar en planning van het nieuwe werkjaar. Eventueel verkiezing van nieuwe bestuursleden. Iedereen die zich actief wenst in te zetten is zeker welkom! Oproep tot kandidaten Milieuraad Ronse

We voorzien pannenkoeken en een drankje.

Philippe Moreaux ,0476 49 24 61, Moreauxphilippe1951@gmail.com

Donderdag 25 januari

TLES: Ontmoetingsmoment en voorstelling 'Natuur in het hart'

20u-22u30

Brielpaviljoen, Lucien Matthyslaan (helemaal op eind), 9800 Deinze

Natuurpunt heeft een toekomstplan opgemaakt om de verdere aftakeling van de natuur een halt toe te roepen. Het is een breed plan geworden met heel wat aspecten zoals ruimtelijke ordening, stadskernen, natuurbeheer … Op deze avond leggen we je deze visie uit en hoe wij (en ook jij) hier kunnen aan meewerken in eigen afdeling, stad of tuin.

Jeroen Bossaer

Zaterdag 27 januari

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u - 12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.

Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be

Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

KR: Beheersdag Grootmeers

9u - 12u

Groot hekken aan Trekweg langs Schelde

Werken op natuurreservaat Grootmeers

Er wordt aan de deelnemers soep aangeboden. Gelieve een seintje geven indien u deelneemt.

Tine Dhollander, 0495 88 13 40

Werkhandschoenen, bijl of hakmes, (ketting)zaag

Zondag 28 januari

KBE+ OUD: Winterwandeling in Bos t' Ename + nieuwjaarsreceptie kern Bos t' Ename & Natuurpunt Oudenaarde plus.

Wandeling 9u - 11u45; receptie 11u45

9u: Prov. Archeologisch Museum (PAM), Lijnwaadmarkt 20, Ename
12u: Loods, Boskant 56, Oudenaarde

Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be

Goede wandelschoenen

TLES: startactiviteit in Nazareth

- 14 - 17u
- Aan de kerk Dorp Nazareth
- Onze eerste activiteit van het jaar gaat door in Nazareth. We ontdekken met meerdere gidsen de weelderige natuur in de drie dreven maar bezoeken ook het nieuw en boeiend natuurgebied 'het Kasteelpark'. Er is een speelse wandeling voor jonge gezinnen. We sluiten af met gratis pannenkoeken en geven een overzicht van alle nieuwe activiteiten.
- Koen Houthoofd, 0470 55 02 36

TLES: the Biggest Escape Game Ever

- Start om 14 stipt - 17u
- Aan de kerk (Dorp, 9810 Nazareth)
- Een opdracht die kan tellen: je hebt twee uur om de codes te zoeken en te kraken en verdien daarna je warme pannenkoeken. Als je iets te laat bent zijn het lauwe pannenkoeken. Of geen pannenkoeken.
  Deze activiteit is een begeleide groepswandeling van een 3tal kilometer in de dreven en het natuurgebied, geschikt voor jongeren tussen 6 en 12. Ouders komen mee als supporter. Deze activiteit is een onderdeel van de startactiviteit in Nazareth
- Koen Bilcke

Maandag 29 januari

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Woensdag 31 januari

MOW – Workshop: 'Insectenhotel knutselen' voor kinderen

- 14u30 – 17u
- Jeugdcentrum Jotie (groene zaal), Hofstraat 14, Oudenaarde
- Insecten vormen niet alleen een onmisbare schakel in de voedselpiramide, ze zijn ook essentieel voor de bestuiving van onze gewassen. Draag je steentje bij om de wereldwijde insectensterfte een halt toe te roepen en ga na de workshop naar huis met een insectenhotel! Deze workshop richt zich op kinderen van 8 tot 12 jaar. (Groot)ouders of andere begeleiders zijn ook welkom om de kinderen te assisteren.
- Simon Desmet
- Prijs: per kind 7 euro (MOW-leden) of 10 euro (niet-leden), drankje inbegrepen. Schrijf je vóór 27 januari in per mail naar communicatie@milieufrontomerwattez.be
- Simon Desmet via communicatie@milieufrontomerwattez.be
- ☑ (Indien voorhanden): een snoeischaar, hamer, kniptang, stift en meetlat; bamboe-, riet- of andere holle stengels, dennenappels, schors, ...

FEBRUARI 2024

Vrijdag 2 februari

ZV + BC: Algemene ledenvergadering afdeling Zwalmvallei

Graag verwelkomen we kandidaat bestuursleden. Kom gerust even proeven

- 19u30 - 22u
- Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- We vervullen de VZW verplichtingen maar gaan dan in gesprek over onze dromen en verwachtingen. Met een glaasje en een hapje.
- Nieuwkomers van harte welkom. Geef een seintje.
- Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com

Zaterdag 3 februari

OUD: Beheerwerken in de Langemeersen. Knotten van wilgen

- 9 u – 16u
- Meersstraat, Petegem-aan-de-Schelde
- Elk jaar wordt een deel van de ongeveer 80 knotwilgen geknot om zo een typisch landschapselement van onze valleigebieden te behouden. Terzelfdertijd zorgen we dat steenuiltjes nog een broedplaats vinden in de oude knotbomen. Het hout wordt verdeeld onder de deelnemers.
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- ☑ Stevig schoeisel of laarzen, werkhandschoenen, handzaag, kettingzaag (voor deelnemers die 'opleiding werken met kettingzaag' gevolgd hebben), takkenschaar.

KRB: beheerwerken in het Burreken

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Knotten, snoeien, hout opruimen, wegen onderhouden ... Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur. Boeiend en ontspannend!
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- ☑ Laarzen of stevige schoenen en werkhandschoenen.

Zondag 4 februari

VA+ VWG: Vogeltocht naar Schouwen-Duiveland, Zeeland

- 7u tot 18u30 / 19.00u
- Verzamelen Kerk Eke, Kerkplein
- We gaan op zoek naar wintervogels en typische watervogels zoals ganzen, eenden en steltlopers langs diverse plaatsen in Schouwen-Duiveland. Hoogtepunt van de dag kan de ijseend worden aan Brouwersdam!
- Luk Neujens / Tijs Naessens
- We maken de verplaatsing per wagen (kostendelend)

Luk8neujens@gmail.com
0471 87 10 54
tijsnaessens@hotmail.com
0494 72 89 15
Verrekijker (eventueel telescoop), vogelgids, warme kledij, lunchpakket

Vrijdag 9 februari

MOW: Klimaatbetoog met Nic Balthazar

Welkom vanaf 19u30, de lezing start om 20u
De Griffel, Ouwegemsesteenweg 90, Ouwegem
In deze interactieve lezing over de klimaatcrisis legt film- en televisiemaker en klimaatactivist Nic Balthazar uit waarom hij zich al zo veel jaren zorgen maakt, wat het ware gevaar van de klimaatverandering is, en waarom de oplossingen veel hoopvoller, aangenamer en haalbaarder zijn dan vaak wordt voorgesteld.
De lezing is de uitgebreide en interactieve versie van het Canvas-programma 'Klimaatbetoog' met een hoop filmpjes en beeldmateriaal en een aantal gezaghebbende stemmen. Nic Balthazar breekt een lans voor een andere manier van denken, van ondernemen, van werken en van leven. Durven te veranderen dus. Ook om de klimaatverandering te veranderen. Op het einde wordt er op aanvraag natuurlijk gezongen voor het klimaat!
Deze lezing is een samenwerking met de 11.groepen Kruisem en Oudenaarde, Markeerders Maarkedal & Wereldfront Zingem.
Tickets in voorverkoop: € 5 (jonger dan 23 jaar) of € 8 (volwassenen). Aan de kassa: € 5 (jonger dan 23 jaar) of € 10 (volwassenen). Inschrijving: vul het Google Formulier in door te surfen naar http://tiny.cc/wayevz. Je kan ook mailen naar wereldfrontzingem@gmail.com of bellen naar 0476 42 92 88. Betaling: Schrijf het juiste bedrag over op het rekeningnummer van Wereldfront Zingem: BE10 0882 5447 0704. Vermeld bij de mededeling het volgende: Nic Balthazar – naam – aantal kaarten volwassenen en jongeren. Inschrijven en betalen vóór 5 februari.
info@milieufrontomerwattez.be

Zondag 11 februari

OUD + VWG+ KR: Wintervogelwandeling in de Zingemse Scheldemeersen

8u30 – 12u
Brug over Schelde Nederzwalmsesteenweg, kant Zingem / Grootmeers. Parkeren kan onder of naast de brug.
We maken een stevige wandeling van 7 km doorheen de Zingemse Scheldemeersen en natuurgebieden op zoek naar winter- en watervogels. Je kan ook kiezen om de wandeling af te snijden na 4 km indien te lang.
Dimitri Vandepopuliere
dimitrivandepopuliere@hotmail.com
tel. 0473 52 13 44
Verrekijker, vogelgids, warme kledij, waterdicht schoeisel

Woensdag 14 februari

ZV: Start bestellingen Wilde planten- en moestuinplantenbeurs

Bestel ook (een) plantje(s) voor de wegberm in je buurt. Opbrengst tvv natuurontwikkeling Steenbergse Bossen.
Bestellingen mogelijk van 14 februari tot 17 maart
Bestelformulier: https://www.natuurpuntzwalmvallei.be/flits
Meer wilde planten in je tuin. Voor wie wil streven naar een natuurvriendelijke tuin/wegberm met meer biodiversiteit: bestellen van inheemse wilde planten, opgekweekt met autochtoon materiaal. Ook bestelling van moestuinplanten mogelijk.
Organisator is Diederik Volckaert.
Afhalen op 14 april op de Vlaamse Ardennendag, Zegelsem Kerk tussen 11u en 16u.
Jakob Ghijs; jakob.ghijs@gmail.com

Donderdag 15 februari

MOW: Derdedonderdagwandeling februari

14u – 17u
't Bakkershof, Kastijdestraat 15 in Merelbeke (Baaigem)
Elke derde donderdag van de maand verkennen we de trage wegen in een gemeente in of rond ons werkingsgebied. Deze maand gaan we op verkenning in Baaigem.
Harry Verwee
Houd de MOW-Nieuwsflash en website in de gaten voor meer info en om je in te schrijven.
Simon Desmet via communicatie@milieufrontomerwattez.be
Kledij en schoeisel aangepast aan het weer

Zaterdag 17 februari

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

10u – 16u
In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Zondag 18 februari

BC: Gezinswandeling: De reserve van het kasteel van Leeuwergem

14u – 17u
Pleintje tussen de Buke en de Bosstraat te Leeuwergem. Ter hoogte

FERYN
milieuconsulenten BV
www.ferynjan.be info@ferynjan.be

van huisnummer 150 of de grote kruislievenheer.
https://maps.app.goo.gl/KT4vYea4CHR3NfWQA

De reserve, de gronden rond het kasteel, was sinds de vroege middeleeuwen in adellijke handen. Eens was het de kern van het domein waar lokale economie en korte keten van cruciaal levensbelang was. De sporen van de oudste landname vinden we terug in het landschap. Evenals die van latere evoluties. Vandaag treedt het gebied een volgende fase in. Nieuwe maatschappelijke inzichten zorgen weer voor een verandering in het landschap. Kom ze ontdekken in deze cultureel-historische wandeling waar het samenspel van mens en natuur centraal staat.

Vincent Decroock
vincent.decroock@natuurpunt.be
Goed schoeisel, in natte perioden liggen sommige delen er heel modderig bij.

Zaterdag 24 februari

KR: Beheersdag Grootmeers

9u – 12u
Groot hekken aan Trekweg langs Schelde
Werken op natuurreservaat Grootmeers
Er wordt aan de deelnemers soep aangeboden. Gelieve een seintje te geven bij deelname.
Tine Dhollander, 0495 88 13 40
Werkhandschoenen, bijl of hakmes, (ketting)zaag

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u – 12u en/of 13u30 – 17u
Natuurboerderij, Boskant 56 te Oudenaarde.
Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
Pieter Blondé, 0488 36 22 79
pieterblonde@hotmail.com en
Guido Tack, 0474 90 02 30
guido.tack1@telenet.be
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

TLES: houtkantbeheer Wontergem

Van 9 – 16u
Ter hoogte van Vondellos 1, Deinze
We zoeken heel wat helpende handen om het hout te verzamelen en te sorteren. Wie mee helpt, kan na afloop zijn aanhangwagen vullen met brandhout.
Koen Houthoofd en Rik Desmet
Werkhandschoenen en laarzen. Eventueel bijltje of takkenschaar Vergeet je picknick niet als je de hele dag blijft. Wij zorgen voor drank.

Zondag 25 februari

VA+ VWG: Spechten- en mezentocht Kluisbos

7u – 10u
aan parking recreatieoord Kluisbos, Poletsestraat, Ruien
Voorjaarsgeluiden en territoriumgedrag van boomklevers, mezen (o.a. glanskop) en spechten, mogelijks middelste bonte specht.
Thijs Lietaer
Graag aanwezigheid melden aan Thijs, Thijs.lietaer@telenet.be
Verrekijker, vogelgids, warme kledij, stevig schoeisel

GVG: Geologiewandeling Vlaamse Ardennen

9u – 12u
Hotondmolen, Zandstraat 4, Kluisbergen
Op deze wandeling van 9 km komen verschillende items uit het boek 'De Vlaamse Ardennen Doorgrond, op verkenning door landschap, reliëf en geologie' aan bod:

- IJzerzandsteen, silexkeien en roestkleurig Diestiaanzand met heischraal grasland op de top van het Hotondbos.
- Sporen van de Eerste Wereldoorlog
- Bronnen en bronvegetatie.
- De mooiste rotationele verglijding van Vlaanderen
- Veldstenen in een akker
- Verglijdingen op de flank van de Paterberg en een asymmetrische vallei
- Verdwijngaten en erosie

Filip Keirse, filip.keirse@telenet.be en Marc Dejonghe
Inschrijven: bc.vlaamseardennen@natuurpunt.be. Deelnameprijs: 3 euro
Vincent Decroock,
vincent.decroock@proximus.be
Goed schoeisel

OUD: Stadswandeling Oudenaarde 'Geologie en geografie in de stad'

14u – 17u
Marktplein, ter hoogte van het stadhuis
Je vormt je een beeld over het ontstaan van onze streek aan de hand van de historische gebouwen en je vindt sporen terug van het stedelijk landschap in lang vervlogen tijden.
Vincent Decroock
Max. 25 personen, graag inschrijven op voorhand (tel. of via website)
Paul Cardon, 0474 39 02 77
cardon.paul@gmail.com

RO: Herkennen van bomen tijdens de winter: gegidste wandeling in Bois Joly

14u – 16u30
Ingang naast de zij-ingang van het stedelijk kerkhof, Hogerlucht, Ronse. Op 350 m van halte Ronse Ziekenhuis Hogerlucht van lijn 73 en belbus 75.
Kom en geniet van een uniek natuurreservaat in de Vlaamse Ardennen!
Roland Overkleeft
Bij heel harde wind kan de excursie

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

niet doorgaan wegens gevaar voor afbrekende takken. Bij twijfelachtig weer, best eerst de gids contacteren. https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/bois-joly
Roland Overkleeft, 04073 80 40 55 roland.overkleeft@telenet.be
Laarzen of wandelschoenen.

Maandag 26 februari

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 – 12u en/of 13u30 – 17u
Natuurboerderij, Boskant 56, Oudenaarde.
Naast de maandelijkese gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

MAART 2024

Zaterdag 2 maart

KRB: beheerwerken in het Burreken

9u – 12u30
Groenstraat in Horebeke
Knotten, snoeien, hout opruimen, wegen onderhouden … Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur. Boeiend en ontspannend!
Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be. Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
Laarzen of stevige schoenen en werkhandschoenen.

Zondag 3 maart

VA: Ledencafé (algemene vergadering)

9u30: een sterke koffie of een kruidige thee met ontbijtkoeken.
10u-11u30: wandeling in de omgeving van het Hollebeekpad en de Bossenare (4 km).
11u30 – 13 uur: gezellig napraten.
Taverne 't Verschil, Nederholbeekstraat 95, Maarkedal
Dit alles in een gezellige sfeer en in het gezelschap van vrienden en een streekbier als afsluiter
Filip Keirse
Gratis. Alle leden van Natuurpunt afd. Vlaamse Ardennen zijn van harte welkom !
Vooraf inschrijven bij Johan Cosijn, 055 30 98 10, johan.cosijn@telenet.be
Goede wandelschoenen (wandeling)

Woensdag 6 maart

MOW: Opendeurdag

18u30 – 20u30
MOW-secretariaat, Dijkstraat 75, Oudenaarde
Spring bij ons binnen op onze opendeurdag en sla een praatje met ons personeel en de andere bezoekers. Het is altijd fijn om gelijkgezinden te ontmoeten. Wij zorgen voor hapjes, drankjes en een gezellige sfeer. Iedereen is welkom: zowel nieuwe leden, oudgedienden als nieuwsgierigen!
Gratis!
info@milieufrontomerwattez.be

Zondag 10 maart

ZV: Lentemaaltijd

11u30 – 15u
Bevegemse Vijvers, Zottegem
Heerlijke maaltijd ten voordele van onze natuurgebieden in Brakel, Zottegem en Zwalm.
www.natuurpuntzwalmvallei.be of info@natuurpuntzwalmvallei.be

OUD + KR: Historische en landschapswandeling in Mullem en de Rooigembeekvallei

14u – 17u
Mullemdorp
We krijgen een bredere kijk op Mullem en omgeving. Op deze wandeling komen zowel natuur, cultuur en historiek aan bod. Van waar die glazen brug? Waar stond die ast waar we een fantastisch uitzicht hebben over de omgeving?
Eddy Van Den Abeele
Max. 20 pers., graag inschrijven op voorhand via website (Natuurpunt Oudenaarde Plus/activiteiten of telefonisch)
Paul Cardon; 0474 39 02 77 Cardon.paul@gmail.com

TLES: zondagse wandeling in Leerne

14u tot 17u
Kerk Sint Martens Leerne, Deinze
Met interessante verhalen over het eeuwenoud dorp, enkele markante bomen in het landschap en het "behaaglijke" landschap zelf natuurlijk.
Paul Geeroms
Paul Geeroms, tel 0475 34 95 13

Zaterdag 16 maart

BC: Welkomstmoment voor nieuwe vrijwilligers.

10u – 16u
Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
Startdag voor het bezoekerscentrum: warm welkom aan nieuwe vrijwilligers, een werkdag samen met andere vrijwilligers.
We geven een korte introductie over onze werking. Nadien heb je de keuze: help mee om de molen klaar te maken voor het nieuwe seizoen, ga aan de slag in de natuur in de buurt of loop van 10u30 - 12u mee met Vincent voor een intro Vlaamse Ardennen.
Intro: Veerle, Klusdag: Karel, Werkdag: Koen, Vorming: Vincent
Veerle Van Der Kelen, bc.vlaamse-ardennen@natuurpunt.be

Zondag 17 maart

ZV: Lezing: Wilde planten in je tuin en wegberm

10u30 - 12u
Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
In elke tuin/berm komt natuur voor maar niet elke tuin/berm is natuurvriendelijk.
Diederik vertelt hoe je met eenvoudige principes veel natuur aantrekt.

Hij toont aan dat je niet alleen van je eigen tuin een klein paradijs kunt maken, maar tegelijk ook bijdraagt aan het grootste natuurreservaat van Vlaanderen. Ook de wegbermen nemen we onder de arm.
Bestel jouw plantjes op de Wilde planten- en moestuinplantenbeurs. Zie 14 februari in deze kalender.

Diederik Volckaert
Inschrijving verplicht voor donderdag 14 maart.
Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com

Donderdag 21 maart

MOW: Derdedonderdagwandeling maart

14u – 17u
Grand Rue d'Acren ter hoogte van het voetbalplein en de Denderbrug, Deux-Acren (Lessen)
Elke derde donderdag van de maand verkennen we de trage wegen in een gemeente in of rond ons werkingsgebied. Steek je mee de taalgrens over om Deux-Acren te ontdekken?
Paul Vandermeulen
Houd de MOW-Nieuwsflash en website in de gaten voor meer info en om je in te schrijven.
Simon Desmet via communicatie@milieufrontomerwattez.be
Kledij en schoeisel aangepast aan het weer

MOW afdeling Leievallei + TLES + Velt Leieland – 'Onder het Maaiveld': film gevolgd door panelgesprek

20u – 22u
Kleine zaal van het Leietheater, Brielstraat 8, Deinze
De makers van 'De Wilde Stad' en 'De Nieuwe Wildernis' gaan ondergronds met 'Onder het Maaiveld'. De film laat de fascinerende wereld direct onder onze voeten zien en toont het grote belang van een gezonde bodem. Heel actueel dus. De film wordt gevolgd door een panelgesprek met enkele mensen uit de regio die beroepshalve sterk begaan zijn met een gezonde bodem.
Inkom: € 8, reserveren via het ticketingsysteem van het Leietheater
Wim Bracke: 0474 55 14 70 of bracke.wim@skynet.be

Zondag 24 maart

BC + ZV: Gezinswandeling: Korsele anders

14u – 16u30
Protestantse Kerk, Korsele 39, Horebeke. Daar is een kleine parking. Ook parkeren mogelijk in de straat Smarre, op wandelafstand van de kerk.
Erfgoed en natuurwandeling van iets meer dan 4 km
Roselinde van Caenegem, roselinde_vancan@hotmail.com
Inschrijven is verplicht, de plaatsen zijn beperkt.
Veerle Van Der Kelen, bc.vlaamse-ardennen@natuurpunt.be
Goed humeur en wandelschoenen. Parcours is deels onverhard.

BC + ZV: Gezinsactiviteit 'Dichter bij de Zwalm. Een blik onder water'

10u - 16u
Verschillende startpunten: Riedeplein Michelbeke, Slijpstraat Zottegem, Kerk Rozebeke, Boembekemolen
Naar aanleiding van de week van het Water kan je wandelen langs het Mijnwerkerspad. Er zijn 2 wandellussen van 3,9 km of 5,7 km met verschillende tussenstops waar je uitleg krijgt over een water gerelateerd onderwerp. Een combinatie van beide (9,6 km) is ook mogelijk, maar voorzie dan zeker een volledige dag.
Samen met gemeenten Zwalm, Zottegem en Brakel, de Vlaamse Milieumaatschappij, het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek, het Bekkensecretariaat, Natuurpunt, Werkgroep Trage Wegen, ...
Veerle Van Der Kelen, bc.vlaamse-ardennen@natuurpunt.be

Maandag 25 maart

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 – 12u en/of 13u30 – 17u
Natuurboerderij, Boskant 56 te Oudenaarde.
De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 30 maart

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u
Natuurboerderij, Boskant 56 te Oudenaarde.
Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

APRIL 2024

Maandag 1 april

ZV: Paasontbijt@Boembekemolen

9u – 12u
Boembeke 18, Brakel
Te reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
Ontbijten op ons terras. Bij slecht weer in de molen. 17 euro / persoon Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Verse fruitsla.

BC: Opening Zomerseizoen van de Boembekemolen

Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
Van woensdag 3 april tot zondag 27 oktober is de Boembekemolen elke woensdag-, vrijdag- en zaterdagnamiddag open van 14u tot 18u. Op zondag en feestdagen van 10u tot 18u.
Iedereen is welkom in de molen en op het terras. Bovendien is de molen het ideale vertrekpunt voor een lichte of

stevige wandeling in de Zwalmvallei. Parkeren / carpoolen kan op de parking Slijpstraat (afstand 2 km) of aan het Riedeplein te Brakel (afstand 1,5 km). Parking aan molen is beperkt.

Kaarten van de streek en diverse info is beschikbaar in de molen.
Op het eerste verdiep kan je terecht voor uiteenlopende info en of tentoonstellingen

Karel De Vuyst;
devuystkarel@gmail.com

Zaterdag 6 april

KRB: beheerwerken in het Burreken

9u – 12u30

Groenstraat in Horebeke

Knotten, snoeien, hout opruimen, wegen onderhouden … Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur. Boeiend en ontspannend!

Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be. Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.

☑ Laarzen of stevige schoenen en werkhandschoenen.

Zondag 7 april

TLES: wandeling in het stadsbos

9u30 – 11u

Kruispunt Gampelaeredreef – Krekelstraat, Deinze

Het stadsbos van Deinze is best een boeiende locatie, een mix van een heel oude dreef en een jong bos. Dit resulteert in een verscheidenheid van waarnemingen en ervaringen. Marcel was betrokken bij de aanplant van het nieuw bos, de verhalen krijg je dus uit eerste hand.

Marcel Van Oost

☑ laarzen of hoge wandelschoenen

Zaterdag 13 april

BC + ZV: Natuurfilm 'Vlaamse Ardennen' met live band

In samenwerking met vzw Natuur Ontmoet Cultuur en voorstelling landschapspark Vlaamse Ardennen

20u - 23u

Kerk Zegelsem

Natuurfotograaf Peter De Craene en natuurfilmer Rudi Baetslé maakten een film over de diversiteit en de indrukwekkende schoonheid van de natuur in onze Vlaamse Ardennen. De film is een multimediaproject en wordt live ondersteund door Motel Bliss, een vierkoppige band uit Gent. Motel Bliss brengt eigen indie-folkpop songs waarbij ze graag een intieme, akoestische sfeer oproepen.

Tickets 12€/10€ (-26/+65)

Veerle Van der Kelen, 0487 32 52 06
bc.vlaamseardennen@natuurpunt.be

Zondag 14 april

OUD + VWG: Vroegemorgentocht langs Donk en Langemeersen

6u30 – 10u30.

Vrije parking Donkstraat, Oudenaarde

We luisteren en genieten van de vogelzang van de boodschappers van de lente in dit prachtige meersengebied met bloemenrijke hooilanden. Rietvogels, zoals de blauwborst en vogels van het open landschap zoals graspieper en veldleeuwerik fleuren het gebied op met hun aanwezigheid.

Dimitri Van de Populiere

Wandeling van 6 km.

dimitrivandepopuliere@hotmail.com
0473 52 13 44

☑ Waterdicht schoeisel, verrekijker.

RO: Fietstocht van Ronse naar Zegelsem en terug langsheen een viertal natuurreservaten

9u30: vertrek aan het treinstation van Ronse
12u: aankomst aan de kerk van Zegelsem. Niet-fietsers kunnen hier aansluiten.
12u tot 15u: bezoek aan de happening, standjes en andere activiteiten in de buurt van de kerk van Zegelsem (Brakel).
15u: terug naar Ronse.

Vooraan het treinstation van Ronse.

We fietsen via de Euro 5 fietssnelweg van Ronse naar D'Hoppe. We bezoeken onderweg de natuurreservaten Pyreneeën en D'Hoppebos. Van daaruit doorheen de kouters naar Zegelsem.
Tussen 12u en 15u blijven we in de buurt van de kerk van Zegelsem. Om 15 uur fietsen we vanaf de kerk van Zegelsem door de natuurreservaten Burreken en Muziekbos terug naar Ronse.
In samenwerking met de Fietsersbond Ronse. Activiteit in het kader van de Vlaamse Ardennendag 2024.

Dirk De Jonge en Philippe Moreaux.

Naar keuze: pic nic meenemen of ter plaatse een hapje en een drankje kopen.

Philippe Moreaux, 0476 49 24 61
Moreauxphilippe1951@gmail.com

VA-*plus*: Vlaamse Ardennendag

11u – 17u

Kerk en omgeving van Zegelsem

Gegidste wandelingen, afhaalmoment van wilde planten- en moestuinplantenbeurs, belevingsmarkt, workshops, voorstelling landschapspark, een streepje muziek en nog veel meer. Het volledig programma vind je elders in dit nummer.

Veerle Van Der Kelen,
info@vlaamseardennendag.be

Woensdag 17 april

BC + KRB: Cursus Bomen en struiken in zomerkleed

19u – 22u30

Theorielessen 17/04 en 24/04: Boembekemolen. 1e excursie 25/05: De tuin van Cien, Molenberg 9, Zwalm
2de excursie 08/06: Het Burreken, Parkje Groenstraat thv nr 6, Horebeke

Met deze cursus leer je bomen en struiken herkennen aan de hand van zomerkenmerken, zoals bladeren, schors, bloemstructuur of de eerste vruchten en zaden. In de praktijklessen kan je de verworven kennis oefenen. Tijdens de eerste excursie zie je eveneens hoe je inheemse bomen en struiken kan integreren in een tuin. Tijdens de tweede excursie geeft de bomenspecialist van het Burreken uitleg over het beheer en de redenen

voor de keuzes die hij maakt.
Hans Vermeulen - Natuuracademie
Inschrijven is verplicht via https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bomen-en-struiken-zomerkleed-brakel-65459
vincent.decroock@natuurpunt.be

Donderdag 18 april

MOW: derdedonderdagwandeling april

14u – 17u
Nog te bepalen
Elke derde donderdag van de maand verkennen we de trage wegen in een gemeente in of rond ons werkingsgebied. Deze maand gaan we op stap in Nokere of Kaster.
Carine Delmote
Houd de MOW-Nieuwsflash en website in de gaten voor meer info en om je in te schrijven.
Simon Desmet via communicatie@milieufrontomerwattez.be
☑ Kledij en schoeisel aangepast aan het weer

Zaterdag 20 april

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

10u – 16u
In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Zondag 21 april

PWG: Planteninventarisatie Brakel

10u - 13u
Parking voetbalclub Zegelsem, Rovorst 48, Brakel
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 42 21. Landelijk gebied met bosjes en houtkanten
Heidi Demolder, 0476 40 34 52
☑ Stapschoenen of laarzen, loep & flora

TLES: op zoek naar salomonszegel

10u-12u
Ingang kerk van Nazareth (Dorp 9810 Nazareth)
Laat de lente door uw bloed stromen tijdens de wandeling, genietend van de lentebloeiers
Frank Claeys
Veelbloemige salomonszegel
Frank Claeys

BC: Erfgoeddag in het teken van het Mijnwerkerspad

14u - 16u
Boembekemolen, Parking Riedeplein (Michelbeke) en - (kruising Mijnwerkerspad/Slijpstraat SGO) zeker gebruiken.
Wandeling onder leiding van Lien Urmel (erfgoed Vlaamse Ardennen). Officiële voorstelling nieuwe tentoonstellingszuil en nieuwe erfgoe-

dapp rond het Mijnwerkerspad.
Lien Urmel
Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com

VA+WMBV: Gezinswandeling naar het Eeckhoutbos en omgeving

14u – 17u
Kerk van Maarke, Maarkeweg-Kokerellestraat
Natuurwandeling in de Maarkebeekvallei met speciale aandacht voor de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos en het Longkruidbosje.
Michel Vander Vennet, 0486 08 30 78 Johan Cosijn, 055 30 98 10
Stevig schoeisel of laarzen, verrekijker, loepe

Zaterdag 27 april

BC + NP Everbeek: Gezinswandeling: Lentewandeling in de Everbeekse bossen - Snuit

14u - 17u
Kerk van Everbeek-Boven: Muiterij, Brakel
Welkom in Everbeek-Boven voor een ontdekkingstocht in de Everbeekse bossen. Wandelend door oude bronbossen en langs kronkelende beekjes valt er heel wat te ontdekken voor jong (vanaf 6 jaar) en oud.
Johan Billiet en Frederik Van der Elst
Inschrijven is nodig, plaatsen zijn beperkt.
Johan Billiet, johan.billietski@gmail.com
Heuvelachtig terrein en avontuurlijke paden, dus stevige wandelschoenen zijn nodig.

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u – 12u en/of 13u30 – 17u
Natuurboerderij, Boskant 56 te Oudenaarde.
Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 28 april

ZV: Wandel & Ontbijt@ Boembekemolen

9u – 12u
Boembeke 18, Brakel
Reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
Wandel één van onze prachtige wandelroutes en kom ontbijten op ons terras. Bij slecht weer in de molen. 17 euro / persoon
Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Verse fruitsla.

PWG: Planteninventarisatie Edelare / Oudenaarde

10u – 13u
Parking kapel van Kerselare, Boelare 1, Oudenaarde
Inventarisatie hogere planten in iflbl-kwartierhok E2 38 24. Landelijk gebied met Longkruidbosjes, Maarkebeek
Henk coudenys, tel. 09 3869711, coudenys.henk@belgacom.net
Flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen.

Maandag 29 april

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 - 12u en/of 13u30 - 17u
Natuurboerderij, Boskant 56 te Oudenaarde.
De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Eerste 'uilendag' in Kluisbergen, een verslag

Op 7 oktober gaf Norbert Desmet in Ruien een gesmaakte uilencursus voor een 30-tal gegadigden. Kenmerken, biotoop, leefwijze, geluiden, aantallen, enz. van alle uilen die in België voorkomen passeerden de revue, doorspekt met vele weetjes en anekdotes zoals we van uilenkenner Norbert gewoon zijn. Na de koffiepauze werd dieper ingegaan op de prooidieren van uilen en dan volgde een initiatie braakballen pluizen. Als afsluiter van de dag namen Thijs Lietaer en Lucia Decuyper de groep op sleeptouw in het Kluisbos waar verschillende bosuilen zich lieten horen. De Uilencursus werd georganiseerd door Natuurpunt Vlaamse Ardennen – werkgroep Kluisbergen en Natuurpunt Avelgem.

We hebben bijna 100 muizen 'gepluisd' daar in Ruien op de uilendag! De braakballen voor het pluizen werden aangeleverd door de plaatselijke kerkuilenwerkgroep, met dank aan Ludo en Jo uit Maarkedal. Wat stond er op het menu van onze kerkuil uit Maarkedal?
De spitsmuizen: 21 huisspitsmuizen, en bosspitsmuizen: 4 tweekleurige en 1 gewone bosspitsmuis.
De echte muizen: 12 gewone bosmuizen en 1 dwergmuis.
De woelmuizen: 34 aardmuizen, 13 veldmuizen, 10 ondergrondse woelmuizen.

© Lucia Decuyper

Wat kunnen we eruit leren, ook een reden waarom pluizen wat oplevert?

Het zegt in de eerste plaats iets over het landschap. Veel echt bos of houtkanten zullen er niet te vinden zijn, want de rosse woelmuis ontbreekt en het aantal bosmuizen is niet erg hoog. Er moeten wel wat tuinen en bewoning zijn met hoog aantal huisspitsmuizen en meer ondergrondse woelmuizen. Deze laatste wat eigen aan de zandleemstreek.

En natuurlijk het leeuwenaandeel van het menu bestaat uit woelmuizen (meer dan de helft), waarvan de aardmuis al sinds tijden het echte stapelvoedsel is voor veel uilen, roofvogels en vossen … De aardmuis is een soort van iets ruiger grasland, denk aan graasweiden en wegranden. Zoals vermeld is de veldmuis stilaan in opmars en neemt al een redelijk % in. Mogelijks is het toenemend areaal raaigras in de landbouw daarvoor verantwoordelijk: meermaals maaien = andere en kortere grasmat. Dit is recent want tot ongeveer 2000 was de veldmuis hier nauwelijks te vinden.

En dan nog iets rond de 'aanvoer' van prooien …

Veel woelmuizen wijst vrijwel steeds naar een goed broedseizoen (en dat was voor 2023 wel veel beter in vergelijking met 2022). Dan moeten de oudervogels minder tijd besteden in het zoeken naar prooien = minder honger en sterfte bij de jongen, maar eentoniger menu in de braakballen. Opvallend bv is het ontbreken van ratten in een toch landelijke omgeving. De laatste tijd zien we een toename van vooral jonge bruine ratten in het menu als de rest van de prooidieren 'opdroogt.'

Bij schaarste van woelmuizen zijn er ook veel meer andere soorten dan aardmuizen en ook in andere aantallen, en komen ook al eens vogels zoals mussen of zwaluwen op het menu.

Braakballen uit de winter geven zo een mogelijke pronostiek op het komende broedseizoen: veel aardmuizen = grote nesten en beter te verwachten broedsucces. Zo was 2022 een 'daljaar' en hangt 2023 daar zowat tussenin, plaatselijk top, maar elders minder …

© Lucia Decuyper

En, zin in meer?

Achteraf gehoord dat sommigen er meer hadden willen van weten, maar tot op de soort determineren is een langer verhaal, een leerproces van een halve dag en dan nog veel oefenen. Geïnteresseerden kunnen deelnemen aan de braakbalsessies in Gent, Bourgoyen. Info hierover is te verkrijgen bij Johan Lefebvre: johan.lefebvre@scarlet.be van de kerkuilenwerkgroep.

Is Gent te ver? We overwegen ook om braakballenlessen in de regio Vlaamse Ardennen te organiseren in het voorjaar van 2024. Maar we doen dit enkel als er genoeg interesse is. Ben je geïnteresseerd, of ken je mensen die geïnteresseerd zijn, laat het ons dan weten met een mailtje naar: NatuurpuntVlaamseArdennen@hotmail.com.

Norbert Desmet en Lucia Decuyper

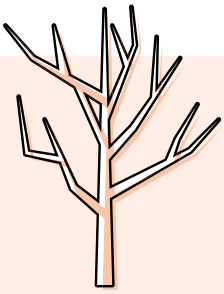

We delen in de rouw van

Karel De Waele en familie bij het overlijden van Alma Vervaeke (°13 januari 1940, † 3 november 2023). Alma was steeds present op de vele Wielewaal- en, later, Natuurpuntactiviteiten. Tijdens de natuurreizen, zowel in buiten- als binnenland, was ze een graag geziene en enthousiaste reisgezellin.
Alma was echter niet alleen begaan met de natuur, maar was ook zeer sociaal bewogen. Zo was ze vrijwilligster in de Wereldwinkel, gaf ze Nederlandse les aan anderstalige inwijkelingen in Deinze en steunde ze via allerlei projecten kinderen in Azië, India en Zuid-Afrika.

De familie Bourgeus bij het overlijden van Etienne (°16 juli 1938, † 4 december 2023), weduwnaar van Magda Vergeynst (2016). Hij stond met raad en daad samen met Magda aan de wieg van de werkgroep Trage Wegen in de tijd dat dit nog echt pionieren was. Samen met de werkgroep hebben ze zich soms letterlijk een weg gebaand naar het netwerk aan wandelwegjes waar we nu dankbaar gebruik van kunnen maken.

Bijzondere vogelwaarnemingen

NAJAAR 2023

Het najaar is een fascinerende tijd voor vogelliefhebbers vanwege de vogeltrek. Zomergasten vliegen naar warmere gebieden, terwijl noordelijke soorten ons passeren. Trektelposten worden bemand. De blik op het noorden gericht. Benieuwd naar wat er allemaal te zien was in VA+ van september tot november? Dat kun je hieronder ontdekken.

In september vloeit de zomer langzaamaan over in het najaar. Steltlopertjes beginnen al vroeg aan hun trek. Op de terreinen van de oude centrale in Ruien doken bontbekplevier, bosruiter en bonte strandloper op (TNA). Ook een juveniele kwak (JDW) en graszanger (JDW) werden er ontdekt. De Callemoeie, ook steeds goed voor steltlopers, trok bonte strandloper (BDE), kemphaan en, een voor het binnenland zeldzame, steenloper (JDW) aan. Dit is voor VA+ nog maar de vierde waarneming sinds 2000. Eveneens aan de Callemoeie verbleven de hele maand verschillende purperreigers, een soort die we meer en meer te zien krijgen. Een krooneend (JMK) werd ontdekt op de oude Leie te Deinze en verhuisde nadien ook naar de Callemoeie. Over Rozebeke trokken 2 zilverplevieren en een juveniele roodpootvalk (HVE). Over Etikhove trokken 7 morinelplevieren (DVH). Een duinpieper werd gezien in Roborst (BDE). Over Eine trok een kraanvogel en een kwak werd gezien aan het Dal te Heurne, waar ook een graszanger zat (DDG). Een grote groep van 27 koereigers trok over Machelen (JVDV), net als een kleine zilverreiger (EDV). Een draaihals werd gezien in Zulzeke (DVH) en Eke (CSN, KPE). De enige twee waarnemingen van middelste bonte specht in het najaar werden in deze maand gedaan: Bouvelobos (FTJ) en Ingelbos (TNA, LDC). In Ronse werd een jonge goudvink gezien (XTE) en er was ook opvallende trek van kruisbek met een maximum van 26 ex over Lozer (SDE). Paapjes (44 waarnemingen) kenden deze maand met 44 waarnemingen ook hun piek van de trek. De laatste grauwe vliegenvangers van dit jaar werden gezien in Boekel (WBR).

Dé zotste waarneming van september moet wel de twee kalenderjaar bastaardarend zijn. De vogel werd ontdekt over de Gentbrugse Meersen en dankzij WhatsApp-communicatie opgepikt over onze regio door BIH over de E17 in Kruishoutem. De vogel werd gevolgd van Gent tot in Harelbeke. Daar deed hij/zij ongeveer twee uur over en volgde de lijn van de E17. Het is de allereerste waarneming voor VA+ en de 13de aanvaarde voor België.

In oktober lopen de aantallen op de trektelposten doorgaans op. Vinken en lijsters dikken die voornamelijk aan. Kleine rietganzen, geen evidentie voor het binnenland, vlogen over Machelen (16 ex, EDV) en Meilegem (10ex, USA). De eerste kolganzen werden ook opgemerkt met o.a. een grote groep van 80 ex. over St-Lievens-Houtem (ASE). Aan de Callemoeie kwamen twee bonte strandlopers even uitrusten (BDE). In Eke werd een bokje op foto gezet (KPE). Een kwak vloog over de Snippenweide (DDG). De koereiger kwam drie maal in de tabellen, met een maximum van 19 ex in Ruien (PVDV). Over Asper vloog een tweede roodpootvalk van dit najaar (JaVH). Over TTP Hoge Dumpel Mater vloog een grote pieper (NGE). Beflijster werd gezien over Eke (CSN) en Zingem (DVDP). Europese kanaries vlogen over Eke (WDM) en Mater (NG). Aan de Kaaihoeve te Meilegem werd nog een bladkoning gezien (SFE).

In november wordt het rustiger, maar winterprikken in het hoge noorden of najaarsstormen op de Noordzee kunnen nog voor verrassingen zorgen. Zo doken er op de Tweeling te Eke 2 jonge zwarte zee-eenden op (NVW). Nog maar de vierde waarneming sinds 2000, maar opvallend, wel de derde in vier jaar. Op dezelfde plas werd ook nog geoorde fuut (CSN) en mannetje grote zaagbek (DVDP) ontdekt. Die laatste werd ook nog gezien op de Callemoeie (NVW) en de Donk (TNA). Daar werd dan ook nog een nonnetje (BHE) gezien. De ondergelopen Langemeersen trokken, naast vier dwergmeeuwen (NGE), ook twee kemphaantjes (BDE) aan. In Godveerdegem werd een bokje opgestoten (JDH). Een velduil werd opgemerkt in Grotenberge (KVO).

Naar het einde van de maand toe werd ook duidelijk dat er een influx van barmsijzen bezig was. Er stroomden veel waarnemingen binnen. In het Verenigd Koninkrijk zaten ook duizenden pestvogels. Eentje vond zijn weg naar VA+ en vloog over Roborst (HVE). Over Nederbrakel vlogen 22 kraanvogels (VDM).

Op de meeuwenslaapplaats aan de Callemoeie werden volgende maxima genoteerd: drie zwartkopmeeuwen, vier Pontische meeuwen en één geelpootmeeuw (BDE, NGE).

Voor lepelaar was het een goed najaar met mooie trek vanaf half oktober met verschillende waarnemingen. Goudplevier werd elke maand opgemerkt met een duidelijke piek in november. Over de gehele periode wer-

den ook 12 verschillende visarenden gezien, 14 blauwe kiekendieven, 18 rode wouwen en 17 smellekens gezien, voornamelijk op trek. Havik werd ook 16 keer gezien, met een mix tussen trek en lokale, rondzwervende dieren. Roepende oehoe's werden elke maand genoteerd. Zwarte specht werd gezien rond de Schelde in Eke/Semmerzake (CSN, KPE), Muziekbos (JNE), St-Pietersbos (XCO) en kasteel Kruishoutem (WSI). Er werden ook opvallend veel boomleeuweriken geteld, zowel op trek als pleisterend. Het lijkt het beste jaar ooit voor die soort. Appelvink werd vijf keer gezien.

De toestand van ringmus en geelgors was al langer dramatisch bij ons. Maar nu begint ook veldleeuwerik te zakken in aantallen. De matkop zijn we zo goed als kwijt: geen enkele bevestigde waarneming in het najaar van 2023. Het is ook nog zoeken naar de eerste grotere winterroestplaats van ransuil. Grote lijster houdt min of meer stand, hetzij in zeer kleine aantallen.

Bedankt aan alle waarnemers.

Dimitri Van de Populiere

Eurobirdwatch

De vogeltrek is een fenomenaal en natuurlijk spektakel. Het is verbazingwekkend hoe kleine vogeltjes, die maar een paar gram wegen, zich honderden tot duizenden kilometers verplaatsen, dwars over zeeën en woestijnen, door weer en wind. Op veel plaatsen worden ze bovendien geconfronteerd met bedreigingen zoals jacht en stroperij. We kunnen niet anders dan respect hebben voor deze langeafstandsatleten.

Voor vogelkijkers is de herfst ongetwijfeld een van de meest boeiende periodes van het jaar. In tegenstelling tot het voorjaar is de vogeltrek in deze periode veel geconcentreerder. Alles kan gebeuren, op elk moment en op elke plek. Tijdens deze periode worden trektelposten bemand door tellers. Wat heb je nodig op zo'n telpost? Een goed zicht op het noorden en bij voorkeur scherpe ogen en een goed gehoor. Op topdagen kunnen de aantallen vogels oplopen tot in de duizenden. Kleine stipjes flitsen voorbij, hier en daar klinkt een roepje. Met wat geluk een belletje roofvogels. Een lijntje aalscholvers. Alles wordt genoteerd. Het is echter belangrijk om te vermelden dat de vogeltrek op sommige dagen ook minder intens kan zijn. Het voorspellen van de trek is dan ook een ware kunst op zich.

TTP Hotond © Robin Van heuverswyn

Eurobirdwatch is een jaarlijks vogelkijk-evenement dat plaatsvindt in heel Europa en Centraal-Azië. Het evenement wordt georganiseerd door BirdLife International en haar nationale partners, waaronder verschillende vogelbeschermingsorganisaties. Tijdens Eurobirdwatch worden telposten opengesteld voor het publiek gedurende twee weekenden in oktober. Het hoofddoel van het evenement is het vergroten van het bewustzijn over het belang van vogelbescherming en het beschermen van hun leefgebieden. Het is een geweldige gelegenheid om in contact te komen met de natuur en meer te leren over de fascinerende wereld van vogels.

In VA+ deden we natuurlijk ook mee aan Eurobirdwatch, en hoe! We openden maar liefst drie telposten: TTP Hoge Dumpel in Ma-

TTP Kokereel © Robin Van heuverswyn

ter, TTP Machelen aan de Leie en TTP Hotond tijdens het eerste weekend, en TTP Kokereel tijdens het tweede weekend. Op Eurobirdwatch 1 waren er 20 tellers aanwezig, en op Eurobirdwatch 2 waren dat er zelfs 30.

Op Eurobirdwatch 1, op 30 september, werden er op onze TTP's meer dan 4.000 vogels geteld. Met name de graspiepers waren goed vertegenwoordigd, ze maakten meer dan 60% uit van de getelde vogels die dag. Eind september en begin oktober is de trek van deze soort op zijn hoogtepunt. Andere mooie toevoegingen aan de daglijst waren bruine kiekendieven, wespendieven, boomvalken, boomleeuweriken, appelvinken en kruisbekken.

Op Eurobirdwatch 2, 15 oktober, worden doorgaans hogere aantallen vogels waargenomen. Half oktober is namelijk het piekmoment voor veel soorten. Op onze drie telposten hebben we maar liefst ongeveer 16.000 getelde vogels waargenomen. In de vroege ochtend begon er al een grote stroom van vinken op gang te komen op alle posten, soms vergezeld door enkele kepen. Vinken waren met meer dan 60% van de overvliegende vogels het meest talrijk tijdens die dag. Het was ook een goede dag voor de trek van aalscholvers. Op onze posten hebben we in totaal meer dan 1600 exemplaren geteld. Opvallende 'laatvliegers' die nog naar Afrika moeten, waren vier boerenzwaluwen. Andere interessante waarnemingen waren onder andere goudplevieren, grote zilverreigers, haviken, smellekens en barmsijzen. Op alle posten hebben we ook boomleeuweriken waargenomen. De tellers van de Dumpel moesten halverwege de ochtend verhuizen naar de Tissenhovemolen, omdat de maïs op de Dumpel werd geoogst. Vanaf de nieuwe locatie hadden ze een beter zicht op het oosten en hebben ze in totaal nog 45 buizerds waargenomen.

De trek opvolgen kan op www.trektellen.be. Wil je er volgende keer zelf bij zijn? Hou alvast het eerste en derde weekend van oktober 2024 vrij in je agenda.

Dimitri Van de Populiere

Wespendief © Luk Neujens

Vlaamse Ardennendag 2024

Midden april is het topmoment voor de voorjaarsbloeiers! Het uitgelezen moment voor de Vlaamse Ardennendag. Noteer alvast in jouw agenda: 13 & 14 april. Een dag vol informatie, ontspanning en wandelingen, een marktje, een hapje en een drankje!

Niet zo maar een dag

De Vlaamse Ardennendag is het topevent voor alle afdelingen, kernen en studiegroepen uit de wijde regio Vlaamse Ardennen. Alle thema's van Natuurpunt binnen de regio zoals natuurbeheer, -beleving, -studie, -beleid en -vorming komen aan bod.

Die dag begeleiden conservators en natuurgidsen het publiek in zowat alle natuurgebieden. Zij leiden je naar de mooiste plekjes, lichten het beheer toe, tonen de resultaten en formuleren de verwachtingen.

Het beleidsthema van dit jaar is: 'Het wat en het hoe van het Landschapspark Vlaamse Ardennen'.

Op het Vlaamse Ardennenmarktje maak je kennis met de werking van studiegroepen, afdelingen, Natuuracademie en Natuur.winkel.

Het Faunahuis

Centraal staat dit jaar het Faunahuis. Een krachttoer van Natuurpunt Vlaamse Ardennen - Kern Rondom 't Burreken. Het Faunahuis is het eerste demonstratiehuis in België en zelfs in Europa waar alle technieken van natuurinclusief bouwen zijn samengebracht. Bouwlustigen, architecten en aannemers vinden er informatie om de natuur in hun bouwontwerpen te integreren. De reden waarom de Vlaamse Ardennendag 2024 in en rond de kerk van Zegelsem-Brakel doorgaat. De ontmoetingsplaats ligt op stapafstand van 't Burreken en het Faunahuis.

Film 'De Natuur in de Vlaamse Ardennen'

De Vlaamse Ardennendag 2024 duurt niet één maar twee dagen!

Zaterdagavond 13 april wordt in de kerk van Zegelsem de film 'De Natuur in de Vlaamse Ardennen' vertoond. De film wordt begeleid met livemuziek! Het decor en de akoestiek van de Sint-Usmaruskerk zorgen voor een unieke belevingservaring van film en muziek.

Het 'Landschapspark Vlaamse Ardennen'

Voorafgaand aan de film geeft het team van het 'Landschapspark Vlaamse Ardennen' een uitgebreide toelichting in woord en beeld over wat een landschapspark is, hoe de werking eruit ziet en welke projecten op het programma staan voor de komende jaren. Het team zal op zondag eveneens in de kerk paraat staan om iedereen met vragen, bedenkingen en voorstellen te ontmoeten.

Zondagvoormiddag: de hele regio wandelt!

Van Ronse tot Geraardsbergen, van Kruisem tot Herzele en zelfs over de taalgrens. Vanaf half zes 's morgens kan je de boodschappers van de lente horen tijdens een vroegemorgentocht in de Langemeersen. Om 10 uur kan je kiezen uit een ruime waaier aan natuurgebieden en het gebied van je keuze bezoeken. Onder het motto 'een gids is leuker dan een bordje onderweg' wordt elke wandeling gegidst door de conservator of een natuurgids. Groepen en individuen kunnen zich hiervoor vooraf inschrijven. De inschrijvingsmodaliteiten vind je terug in het activiteitenoverzicht verderop in jouw Meander.

Aan de kerk van Zegelsem start het eerste bezoek aan het Faunahuis. Omdat het Faunahuis geen grote groepen aankan, zijn de bezoeken beperkt tot maximaal 20 personen. De bezoeken gaan de hele dag door, om het uur start een nieuw bezoek. Vooraf inschrijven is niet nodig.

Late voormiddag: het natuurmarktje opent de deuren

Het marktje is een toffe mix van natuur- milieu- erfgoed- en derde wereldverenigingen. Omdat de ruimte dit jaar er zich toe leent, wordt de markt aangevuld met ambachten, kunstenaars en korte-ketenbedrijfjes. Je vindt het marktje terug in en rond de kerk van Zegelsem. Daarnaast komt een uitgebreide toog om de honger en de dorst te stillen. Smullen en proeven van de natuurpuntbieren uit de Vlaamse Ardennen: Boembeke Luiwerk en Bloten Tackie! Wat een rijkdom herbergt deze streek!

Namiddagprogramma vanaf twee uur

Wandelen ...

Zoals eerder geschreven, elk uur vertrekt een bezoek

aan het Faunahuis. Daarnaast kan je aansluiten bij een van de klavertjevierwandelingen. Een eerste landschapswandeling doet het Burreken aan, een andere de Perlinkbeek en de Pottenberg. Een erfgoed- en kasseiwandeling vervolledigen het klavertjevier.

... en workshops

Workshops staan voor topnatuurbelevingservaring. Sluit je aan bij het bushcraftkampvuur, leer met de zeis omgaan en maai het gras van voor iemands voeten, maak mee hoe de honden schapen samendrijven en timmer zelf je nestkastje.

Tot slot

Muziek vrolijkt de namiddag op, brengt sfeer en gezelligheid. Elke deelnemer aan een activiteit ontvangt een gratis tombolalotje. De winnaar ontvangt een weekendje Vlaamse Ardennen in een van de B&B's van de regio! Een onschuldige kinderhand trekt het winnende lot om 17u, meteen het einde van de Vlaamse Ardennendag 2024.

De organisatie wordt gedragen door Natuurpunt Vlaamse Ardennen Plus, het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen en actief ondersteund door het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen.

Het trekkersteam van de VAD
Chantal, Jakob, Jan, Karel, Veerle, Vincent en Yves

Vlaamse Ardennendag 2024 • ACTIVITEITENOVERZICHT EN INSCHRIJVEN

Tenzij anders vermeld, raadpleeg je voor informatie en inschrijvingen: **www.vlaamseardennendag.be**
Heb je een specifieke vraag, dan kan je altijd terecht op info@vlaamseardennendag.be

Zaterdagavond 13 april, Sint-Usmaruskerk te Zegelsem

19u30: Film 'De natuur in de Vlaamse Ardennen' met livemuziek. De inkom bedraagt 12 euro. Inschrijven via www.vlaamseardennendag.be. De film wordt voorafgegaan door de uiteenzetting 'Landschapspark Vlaamse Ardennen'.

Zondag 14 april

6u30: Vroegemorgentocht Langemeersen, Oudenaarde.

8u: Aankomst standhouders en uitpakken standen. Modaliteiten en inschrijven zie www.vlaamseardennendag.be

10u: Overal in de Vlaamse Ardennen, start wandelingen. De deelnemende natuurgebieden staan op de website. Deelname gratis. Wel vooraf inschrijven.

10u: Kerk Zegelsem, vertrek 1e bezoek aan het Faunahuis. Elk uur vertrekt een nieuw bezoek. Gratis. Geen inschrijving.

11u: Opening Vlaams Ardennenmarktje in en rond de kerk. De eet- en drankstand gaat eveneens open.

14u: Kerk Zegelsem: start klavertjevierwandelingen. Keuze uit landschapswandeling naar het Burreken of de Pottenberg (2u), de erfgoedwandeling Zegelsem en de kasseiwandeling (1u). Elk uur vertrekt ook bezoek aan Faunahuis.

14u: Start van de workshops. Momenteel al zeker: bushcraft, zeisen, schapendrijven en nestkastjes timmeren.

15u: Vertrek 2e erfgoed- en kasseiwandeling en bezoek Faunahuis.

16u: Laatste bezoek aan Faunahuis.

17u: Afsluiten van de Vlaamse Ardennendag 2024 met trekking tombola.

DE EERSTE DOET HET LICHT UIT

Lichtvervuiling is een onderschat milieuprobleem. België is één van de wereldwijde koplopers op vlak van nachtelijke buitenverlichting en Vlaanderen is zelfs vanuit de ruimte goed zichtbaar, op dat vlak vallen we tenminste op ...
Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) publiceerde een uitgebreid rapport over dit probleem. Daarvoor werd de wetenschappelijke literatuur systematisch doorzocht naar studies over effecten van nachtelijke verlichting op de biodiversiteit.
Het rapport bespreekt eerst de gerapporteerde effecten op verschillende soortgroepen, namelijk insecten en overige ongewervelden, vogels, vleermuizen, overige zoogdieren, vissen, reptielen en amfibieën, en planten. Daarna komen de effecten over de verschillende soortgroepen heen en op ecosysteemdiensten aan bod. Voor alle groepen werden negatieve effecten op individuele soorten gevonden met, afhankelijk van de groep, vooral effecten op gedrag of fysiologie. Effecten op populaties en gemeenschappen en effecten op interacties tussen soorten zijn voor de meeste groepen veel beperkter onderzocht, maar het is zeer waarschijnlijk dat nachtelijke verlichting ook grote effecten heeft op deze niveaus.
Uit de literatuurstudie blijkt dat nachtelijke verlichting voor versnippering kan zorgen, en dat soorten van vochtige biotopen erg kwetsbaar zijn. Behoud van duisternis lijkt dus vooral in het buitengebied belangrijk, specifiek in natuurgebieden en in beek- en riviervalleien. Maar ook in stedelijk gebied, zoals rond verblijfplaatsen en vliegroutes van (gebouw bewonende) vleermuizen is het belangrijk duisternis te behouden.
De komende jaren wordt verwacht dat nachtelijke verlichting nog kan toenemen door een omschakeling naar ledverlichting. Deze omschakeling naar ledverlichting biedt echter ook kansen, aangezien hierbij de kleur, intensiteit en de duur van verlichting makkelijker aan te passen zijn dan bij oudere types lampen.
Het rapport geeft ook een aantal aanbevelingen:
1. Verlicht enkel waar nodig. Waar mogelijk kunnen alternatieven (zoals fluorescerende strips) gebruikt worden, strooilicht moet beperkt worden.
2. Verlicht enkel wanneer nodig, bv. met dynamische verlichting die enkel aangeschakeld wordt op bepaalde uren of gestuurd via beweging.
3. Gebruik de laagst mogelijke intensiteit.
4. Gebruik een aangepast kleurenspectrum, waarbij korte (blauwe) golflengtes vermeden worden

Het rapport is gratis te downloaden op de site van het INBO.
Dekeukeleire D., Gyselings R., & De Bruyn L. (2023)- Effecten van nachtelijke verlichting op biodiversiteit. Een literatuurstudie voor beleidsondersteuning - Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2023 (32).
DOI: http://doi.org/10.21436/inbor.96637982

Nog meer over het onderwerp (met een paar interessante illustraties!) is te vinden in het rapport uitgebracht door de Europese Unie. In dat rapport kan je onder meer zien dat de oppervlakte waar het nog echt donker is tussen 2014-2015 en, 2020-2021 met 6% afnam.
Science for Environment Policy (2023) - *Light Pollution: Mitigation measures for environmental protection*. - Future Brief 28. Brief produced for the European Commission DG Environment by the Science Communication Unit, UWE Bristol.
https://environment.ec.europa.eu/publications/future-brief-light-pollution-mitigation-measures-environmental-protection-issue-28_en

DAT VERSPREIDT ZIEKTES

Dat de informatie in de media over natuur gerelateerde onderwerpen soms te wensen overlaat, bleek nogmaals uit het VTM-nieuws van 15-10-2023. Daarin kwam de jacht aan bod met een verslag van een jachtpartij in de buurt van Geraardsbergen. Zonder enige nuancering mocht de woordvoerder van de Hubertus vereniging Vlaanderen de jacht promoten. Met daarbij de klassieke onzin zoals "we schieten om te beheren en om bepaalde populaties in stand te houden en om ze gezond te houden". Je zou

Vos © Rik Desmet

haast medelijden krijgen met die arme jager die, met pijn in het hart, een haas afknalt, iemand moet het toch doen nietwaar ... Maar de onzin kon nog erger door te zeggen dat ze vossen schieten "omdat die ziektes verspreidt en een bedreiging is voor het wildevenwicht."
De zinnen uit het item deden spontaan denken aan een, intussen oud, filmpje van Kamagurka over de jacht, je moet maar eens googelen ...

JACHTVERBOD

De komende tijd kunnen de hazen, patrijzen en fazanten in de Wase polders op beide oren slapen. En hoeven ze niet te vrezen op de kerstdis terecht te komen. Er is immers door het Agentschap voor Natuur en Bos aan de wildbeheereenheid Waasland een jachtverbod op klein wild opgelegd. Dit gebeurde nadat inspecteurs er een jager betrapt hadden op de kweek van een veertigtal fazanten voor de jacht. Gekweekte vogels uitzetten in de natuur is verboden. Het algemeen jachtverbod op klein wild is een gevolg van een nieuwe richtlijn uitgevaardigd door minister Demir. Sinds 2019 vraagt ze aan het Agentschap voor Natuur en Bos om bij wantoestanden op jachtterreinen niet alleen de overtreder aan te pakken, maar ook telkens de betrokken wildbeheereenheid te bestraffen.
Met een oppervlakte van maar liefst 27 000 hectare is de wildbeheereenheid Waasland een van de grootste in Vlaanderen.
(De Morgen, 30-09-2023)

LAAT HET GRAS MAAR GROEIEN

Sommige mensen rijden tegenwoordig het gras niet meer af, maar stofzuigen het. Synthetische gazons worden immers steeds vaker aangelegd in parken, privétuinen, sportvelden en speeltuinen.
Kunstgras, dat meestal gemaakt is van polyethyleen of polyamide, heeft echter veel nadelen: het verhoogt de lokale temperaturen (tot tien graden) tijdens hittegolven en draagt bij tot het ontstaan van 'hitte-eilanden', het genereert microplastic deeltjes, het verontreinigt het regenwater met chemische elementen en verhindert gas- en wateruitwisselingen waardoor de bodem verarmt en de micro-organismen en ongewervelden (vooral regenwormen) verdwijnen. Eigenaardig genoeg promoten de producenten hun product als 'milieuvriendelijk'!
Stedelijk groen is echter essentieel voor veel vogels en voorziet ze van voedsel. Gazons worden druk bezocht door merels, lijsters, groene spechten, vinken, heggenmussen ...
In Spanje probeerden biologen te achterhalen wat de invloed is van kunstgras door in 45 stadsparken (21 met kunstgras, 24 met gras) van de Valenciaanse Gemeenschap de ornithologische diversiteit te bestuderen. Het is niet verwonderlijk dat zowel ornithologische diversiteit als het totaal aantal vogels groter was in parken zonder kunstgras.
(Newsletter d'Ornithomedia.com, Oktober 2023)

NAAR EEN LENTE ZONDER GEBROM

Wilde bijen en hommels zijn extreem belangrijk voor de bestuiving van wilde planten maar ook van voedingsgewassen, maar de toekomst van de hommel ziet er niet goed uit. Wetenschappers van verschillende Belgische universiteiten voorspellen in een studie gepubliceerd in wetenschapstijdschrift *Nature* de verdere achteruitgang van de Europese hommelpopulatie.
De studie voorspelt dat tussen 32 en 76 procent van de niet bedreigde Europese hommelsoorten tegen 2061-2080 bijna een derde van de geschikte biotoop zullen verliezen, in vergelijking met 2000-2014.
Om de toekomstvoorspelling kracht bij te zetten werd gewerkt met verschillende mogelijke toekomstscenario's, gebaseerd op de mate van klimaatverandering, het gebruik van het land, de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, ontbossing en intensieve landbouw. In het meest pessimistische scenario zouden de mogelijke overlevingsarealen voor hommels zich tot enkele plekken beperken, vooral in Scandinavië en de Alpen.
Volgens de wetenschappers toont dit bovenal de dringende noodzaak aan om de verbranding van fossiele brandstoffen zo snel mogelijk uit te faseren.
(Knack, 13-09-2023)
Uit meerdere studies blijkt dat ook pesticiden een rampzalige invloed hebben op insecten. Toch gaf Europa op 16 november toestemming om het omstreden glyfosaat nog 10 jaar langer te gebruiken. Volgens de Europese Commissie is glyfosaat veilig, eigenaardig genoeg is het voor particulieren verboden ... In de week van die goedkeuring besliste een Amerikaanse rechtbank om vier mensen samen een schadevergoeding van zo'n 1,56 miljard dollar toe te kennen, te betalen door Monsanto of het Duitse moederhuis Bayer. De Amerikaanse rechter verweet Monsanto 'achteloosheid, ontwerpfouten en het niet waarschuwen van consumenten voor de mogelijke gevaren' van glyfosaat, dat steeds meer als kankerverwekkend wordt beschouwd.
Bovendien heeft het Europees Parlement het voorstel van

de Europese Commissie om het gebruik van, en de blootstelling aan, chemische gewasbeschermingsmiddelen tegen 2030 met 50 procent te verminderen, verworpen. Het voorstel is een van de paradepaardjes van de Green Deal, maar kreeg in het Europees Parlement niet de steun van de Europese Volkspartij (EVP). De grootste fractie in het halfrond haalde de verdediging van de landbouwsector aan als belangrijkste argument. Het is niet verwonderlijk dat ook de CD&V tot de EVP behoort.

MAAR ÉÉN WATERGEBIED IN VLAANDEREN SCOORT ECOLOGISCH GOED

De kwaliteit van het oppervlaktewater in Vlaanderen verbetert, maar traag. Nog altijd is de ecologische toestand van bijna twee derde van de rivieren, beken en plassen slecht of ontoereikend.

Van de 195 Vlaamse 'waterlichamen' (rivieren, beken en plassen) kreeg er in 2021 maar eentje (!) een goede score wat betreft de ecologische toestand.

Van de overige waterlichamen scoorde bijna 36 procent matig en nog steeds 64 procent slecht of ontoereikend. Om de ecologische toestand te bepalen, wordt er gekeken naar de aanwezigheid van dieren, planten, micro-organismen en naar fysisch-chemische parameters.

De VMM (Vlaamse Milieumaatschappij) zegt wel dat de toestand langzaam aan het verbeteren is, maar de snelheid waarmee de verbetering zich voltrekt is ruim onvoldoende om alle waterlichamen tegen 2027 (deadline opgelegd door Europa) in een goede toestand te brengen. Ze wijst er ook op dat heel wat waterlichamen wel goed scoren voor een of meerdere biologische kwaliteitselementen, maar dat alle parameters goed moeten scoren alvorens de eindbeoordeling ook goed is.

(De Morgen, 02-09-2023)

WELK BOS?

Hoe het oorspronkelijk landschap er in West-Europa vroeger uitzag, is al lang voer voor discussie. Het klassieke idee dat er tijdens de gematigde klimaatperiodes overal een dicht bos voorkwam wordt niet door iedereen gedeeld. Ook over de invloed van de mens – voor hij landbouwer werd – op het landschap bestaat er geen eensgezindheid. Een grote groep wetenschappers (met eigenaardig genoeg daarbij geen Belgische inbreng) boog zich over de vraag welke vegetatie er voorkwam in het laatste interglaciaal (Eem, 129 000 tot 116 000 B.P.). Het klimaat leek toen op het klimaat van het Holoceen dat 11 000 jaar geleden begon. Als mensensoort kwam hier toen de Neanderthaler voor, waarvan aangenomen wordt dat zijn invloed op de vegetatie slechts zeer lokaal was.

Ze kwamen tot de conclusie dat een open en lichte bosvegetatie veel voorkwam in het gematigde bos. Hazelaar en eik waren belangrijk, twee soorten die niet gedijen onder een dicht bladerdak.

De vegetatiebedekking was toen zeer variabel waarbij het aandeel open vegetatie sterk wisselde over het hele gebied. De bevindingen suggereren dan ook dat, vóór de komst van de moderne *Homo sapiens*, het Europese gematigde bos een heterogeen boslandschap was, met een wijdverspreide, maar gevarieerde open en lichte bosvegetatie. Belangrijk daarbij is dat de variatie in vegetatiebedekking slechts gedeeltelijk verklaard kan worden door verschillen in klimaat of bodem.

De wetenschappers zoeken de verklaring dan ook in de aanwezigheid van grote grazers. Naast soorten die nu nog voorkomen, liepen hier ook een aantal soorten rond die nu uitgestorven zijn zoals bosolifanten en oerossen. Grote herbivoren zijn ecologische ingenieurs die de vegetatie op landschapsschaal kunnen veranderen. Hun grote lichaamsomvang vereist de consumptie van grote hoeveelheden plantaardige biomassa en ze beïnvloeden de vegetatie verder door vertrapping, ontworteling en ontschorsing en door zaadverspreiding.

De wetenschappers waarschuwen er dan ook voor dat gangbare natuurherstelbenaderingen, zoals het planten van bomen, ongunstige habitats kunnen creëren voor de biodiversiteit die geëvolueerd is in heterogene landschappen. Benaderingen die gericht zijn op het herstel van natuurlijke verstoringsfactoren zijn wellicht beter geschikt voor het herstel van het Europese bos.

Pearce E.A. *et al.,* (2023) - Substantial light woodland and open vegetation characterized the temperate forest biome before *Homo sapiens* - Science Advances, Vol 9, Issue 45
DOI: 10.1126/sciadv.adi9135

PRAKTISCHE GIDS HOUTKANTEN

Hoewel in de titel de provincie Antwerpen vermeld staat, is dit werk over houtkanten zeker ook elders bruikbaar. Het werk geeft een ruim overzicht van het belang van houtkanten en hagen, waar en hoe ze aan te planten, soortkeuze en het beheer. Met het intikken van de onderstaande referentie is het rapport gratis te downloaden.

Van Den Berge S., Vermeulen I., Van Der Auwera I., Verheyen K. & Vandenbussche D. (2022) - Ecologisch beheren en aanplanten van houtkanten, bomenrijen en hagen/heggen in de provincie Antwerpen - Eindrapport project Ecologisch beheer houtkanten.

BRAMEN, VAAK TEN ONRECHTE VERGUISD

Bramen komen tegenwoordig meestal enkel negatief in het nieuws als indicator van de overmaat aan stikstof, de 'verbraming'. De – ook al gratis te downloaden – brochure 'Bramenland Nederland' wil wat doen aan de negatieve reputatie van de braam.

In de nieuwe Belgische flora wordt het aantal braamsoorten in het gebied dat de flora bestrijkt op meer dan 300 geschat! Deze grote soortenrijkdom van bramen gaat samen met een brede variatie aan specifieke groeiplaatsen, variërend van zuur tot kalkrijk en van voedselarm tot voedselrijk. Tal van bramensoorten zijn karakteristiek voor oude cultuurlandschappen en bossen met hoge natuurwaarde. Braamvegetaties in bossen, bosranden en heggen dragen belangrijk bij aan het leefgebied van tal van diersoorten. De bloemen zijn belangrijke nectar- en stuifmeelleveranciers voor heel veel insectensoorten, niet alleen de vruchten, maar ook de bladeren worden gegeten door meerdere rupsensoorten, reeën, ... Bramenstruwelen zijn ook belangrijk als nestgelegenheid voor vogels en kleine zoogdieren zoals de hazelmuis.

In de brochure wordt beschreven hoe de grote soortenrijkdom van bramen in Nederland en buurlanden het gevolg is van bijzondere genetische, morfologische en ecologische eigenschappen van bramen. Ook worden de karakteristieke bramenflora's van afzonderlijke landschappen in Nederland beknopt beschreven en geïllustreerd. Vervolgens wordt toegelicht hoe braamsoorten en 'verbraming' kunnen worden gebruikt als indicatoren voor goede en minder goede natuurkwaliteit en hoe deze kennis kan worden gebruikt in het natuurbeheer.

Bijlsma R.J., Haveman R. & Reutelingsperger L. (2023)- Bramenland Nederland - OBN-deskundigenteam Droog zandlandschap OBN/VBNE, Driebergen.

Modest & Kamiel

agro-ecologische bioboerderij in Mater met weidevarkens, veldbloemen en Glamping

zelfpluk van zomerse bloemen
boeketten op bestelling
zomerbar van 21 juni tem 21 september

2-wekelijks vers varkensvlees
charcuterie en andere hoeveproducten

overnachten op de Glamping in de eetbare tuin

workshops - teambuildings - feesten

www.modestenkamiel.be

MEANDER #1
jaargang 22 | januari-februari-maart 2024
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773
driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Lentemaaltijd 2024

Op **zondag 10 maart 2024** organiseert Natuurpunt Zwalmvallei zijn jaarlijkse **Lentemaaltijd**. Met je komst steun je de **aankoop van natuurgebieden in de Zwalmvallei**.

Wij serveren, naast een Natuurpuntig aperitief: een kleurrijk **veggiebord**, warme **beenhesp** of een gevarieerde koude **visschotel**.

De Lentemaaltijd gaat door in feestzaal '**De Bevegemse Vijvers**' te Zottegem van 11u30 tot 15u.

Alle verdere info vindt u op op www.natuurpunt-zwalmvallei.be of via info@natuurpuntzwalm-vallei.be.

De Vlaamse Ardennen doorgrond

Het Milieufront Omer Wattez (MOW) stelt een gloednieuwe publicatie voor: 'De Vlaamse Ardennen Doorgrond. Op verkenning door landschap, reliëf en geologie'. De afgelopen vier jaar is hard gewerkt om de volledig uitverkochte uitgave 'Levend Landschap in de Vlaamse Ardennen' (2005) van Marie-Christine Gottigny in een geheel nieuw jasje te stoppen. De auteurs van 'De Vlaamse Ardennen Doorgrond' zijn geograaf Marc De Jonghe en tragewegenspecialist en -gids Filip Keirse, bijgestaan door enkele andere gidsen.

Het boek bestaat enerzijds uit een algemeen deel over de geologie van de streek en anderzijds uit gedetailleerde beschrijvingen van twaalf wandelingen en één fietstocht. Zo worden theorie en praktijk naadloos met elkaar verweven. Kaartmateriaal, foto's en illustraties verduidelijken het geheel, dat 272 pagina's telt. Net zoals 'De Vlaamse Ardennen aan je voeten. Wandel- & Inleefgids' wordt ook deze publicatie met ringen gebundeld.

De publicatie is te koop op het MOW-secretariaat. MOW-leden betalen € 25, niet-leden € 30. De eventuele verzendkosten bedragen € 7. Bel naar 0476 17 07 67 of kom naar het secretariaat (Dijkstraat 75, Oudenaarde). Schrijf het juiste bedrag over op BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw of betaal ter plaatse.

Zie ook https://milieufrontomer-wattez.be/publicaties-boeken.

v.u. Johan Cosijn, Berkenstraat 15, 9680 Maarkedal- T. 055 30 98 10